

Fylogeneze a diverzita vyšších rostlin

Commelinidní linie jednoděložných

Petr Bureš

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

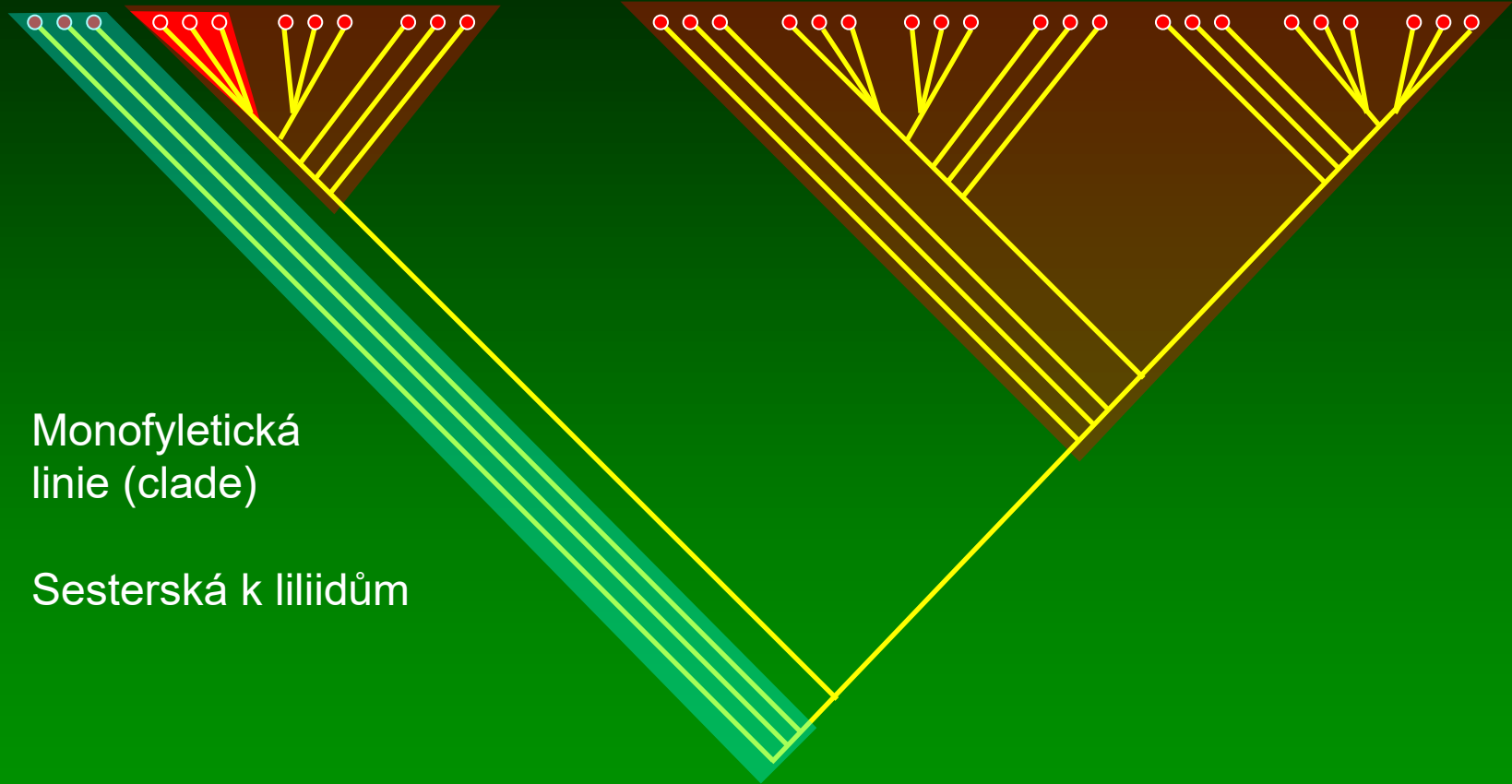
Commelinidy

Bazální krytosemenné

Jednoděložné

Dvouděložné

Monofyletická
linie (clade)

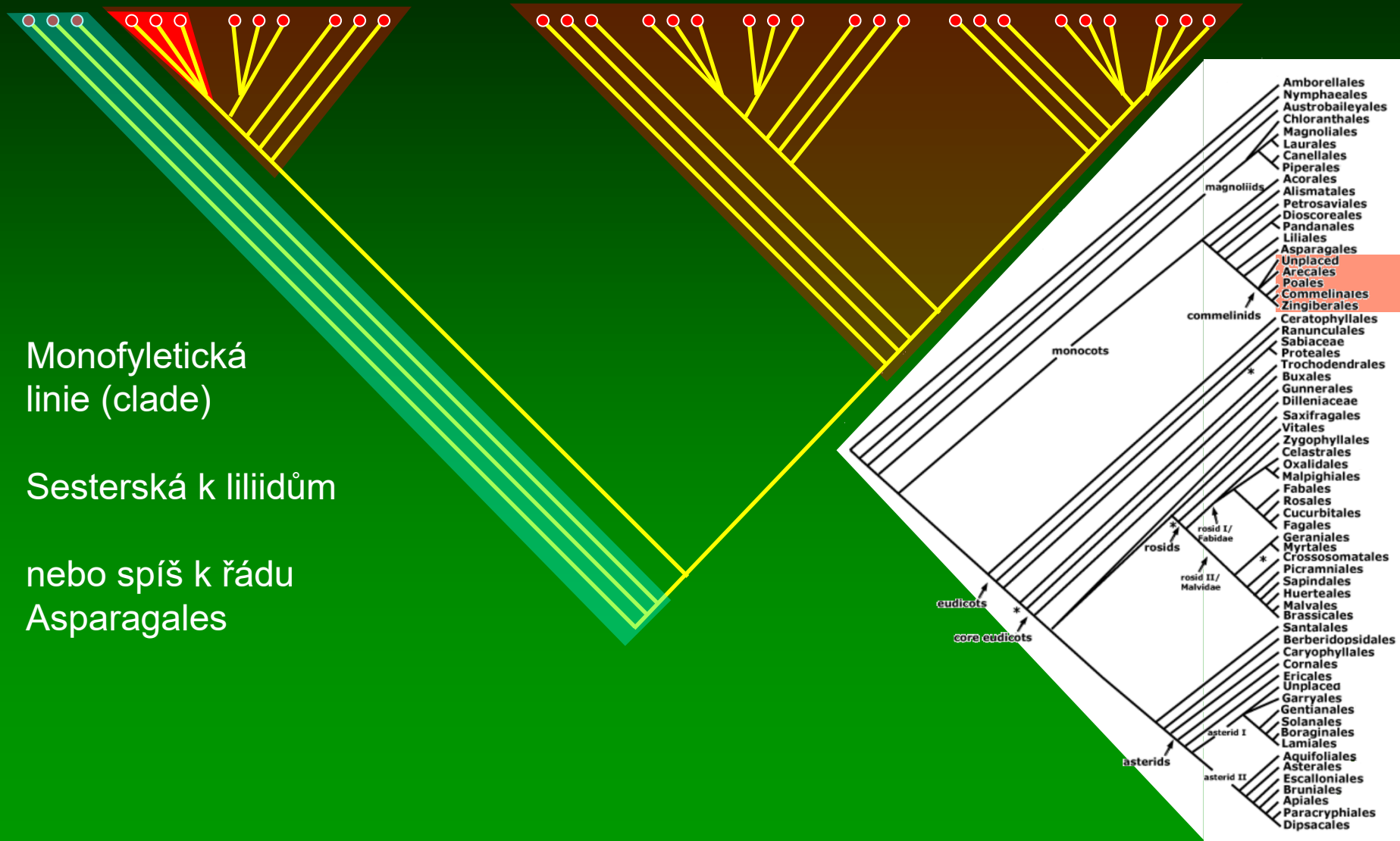
Sesterská k liliidům

Commelinidy

Bazální
krytosemenné

Jednoděložné

Dvouděložné

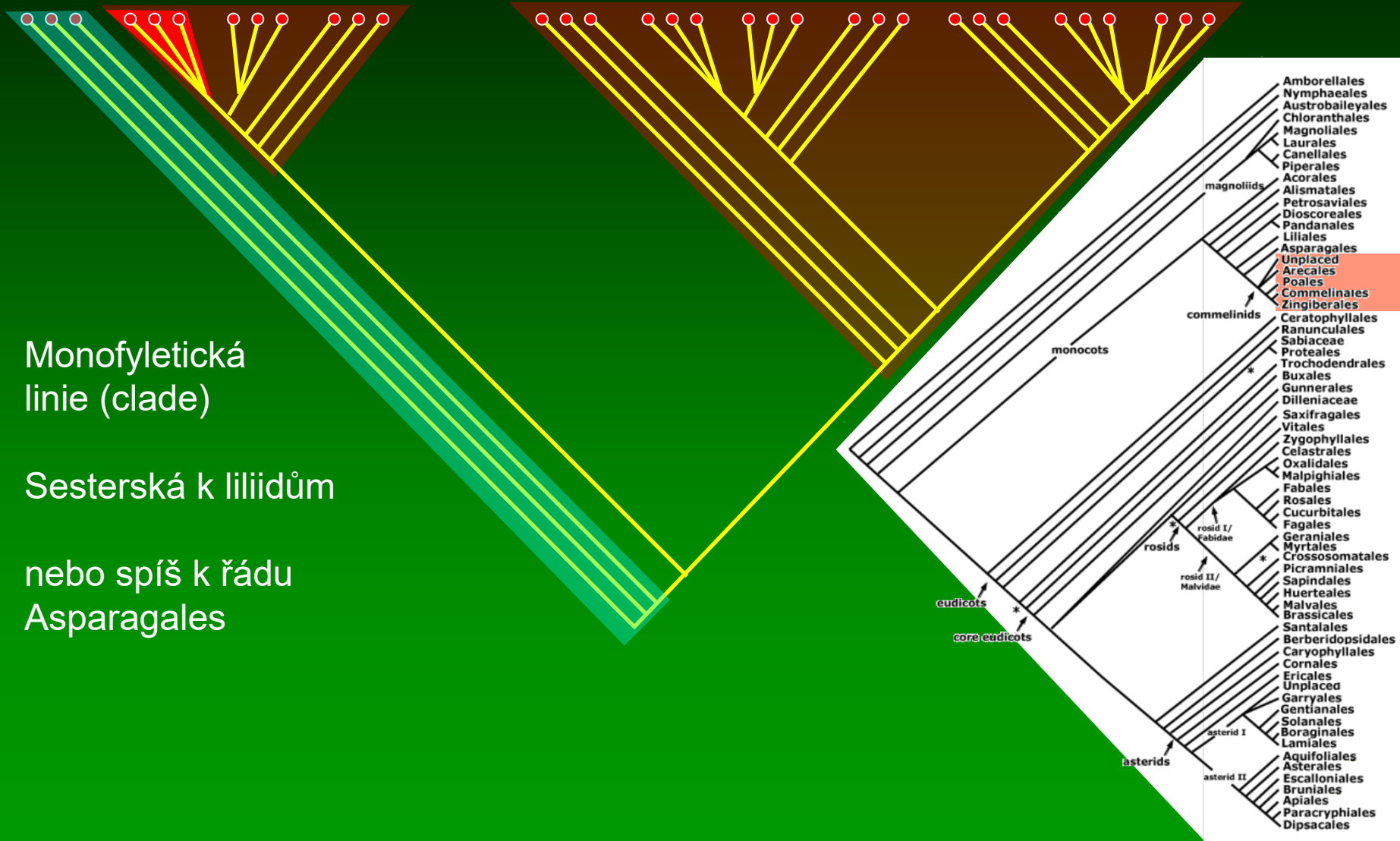

Commelinidy – zahrnují 2 důležité řády: *Arecales* a *Poales*

Bazální
krytosemenné

Jednoděložné

Dvouděložné

Monofyletická
linie (clade)

Sesterská k liliidům

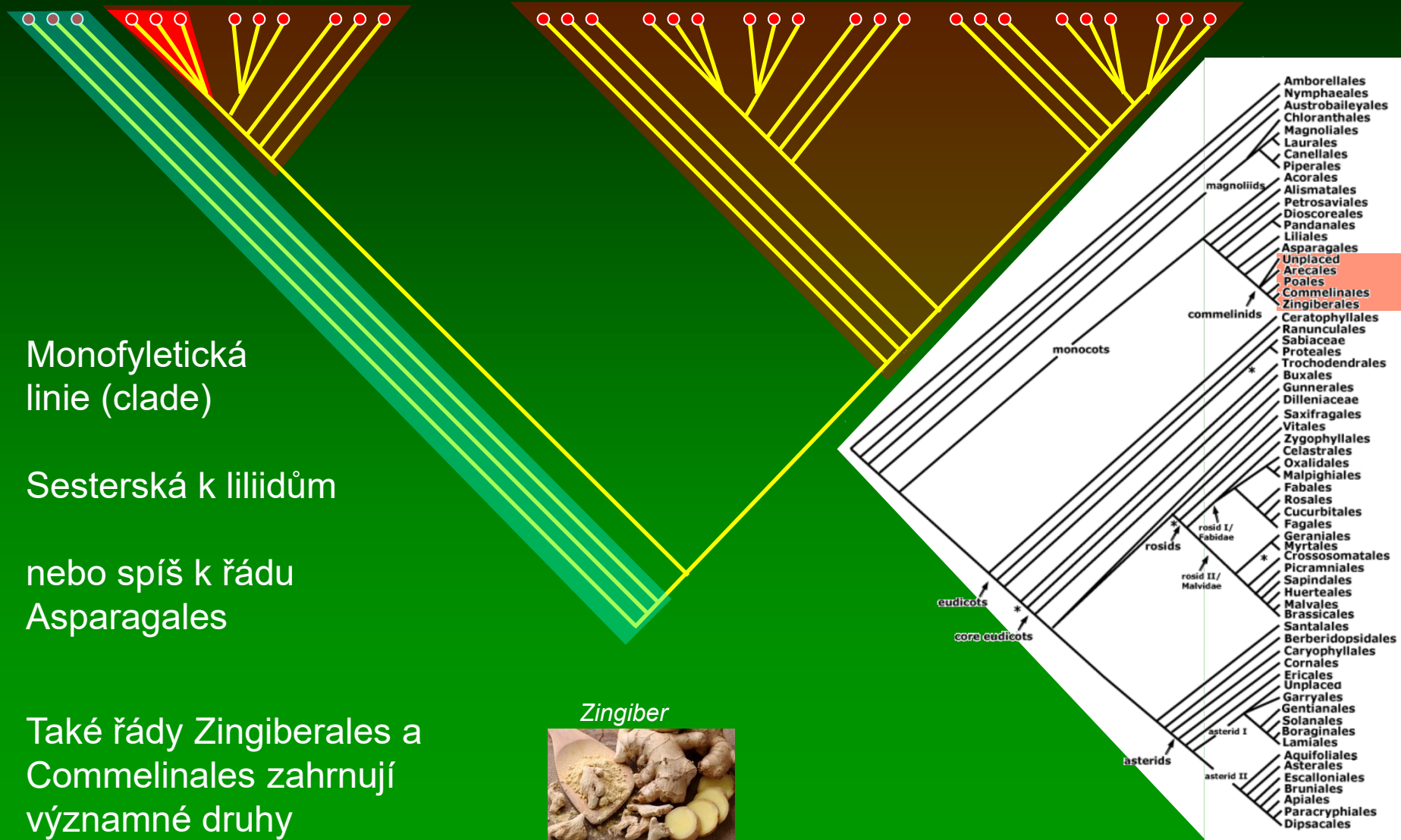
nebo spíš k řádu
Asparagales

Commelinidy – zahrnují 2 důležité řády: *Arecales* a *Poales*

Bazální
krytosemenné

Jednoděložné

Dvouděložné

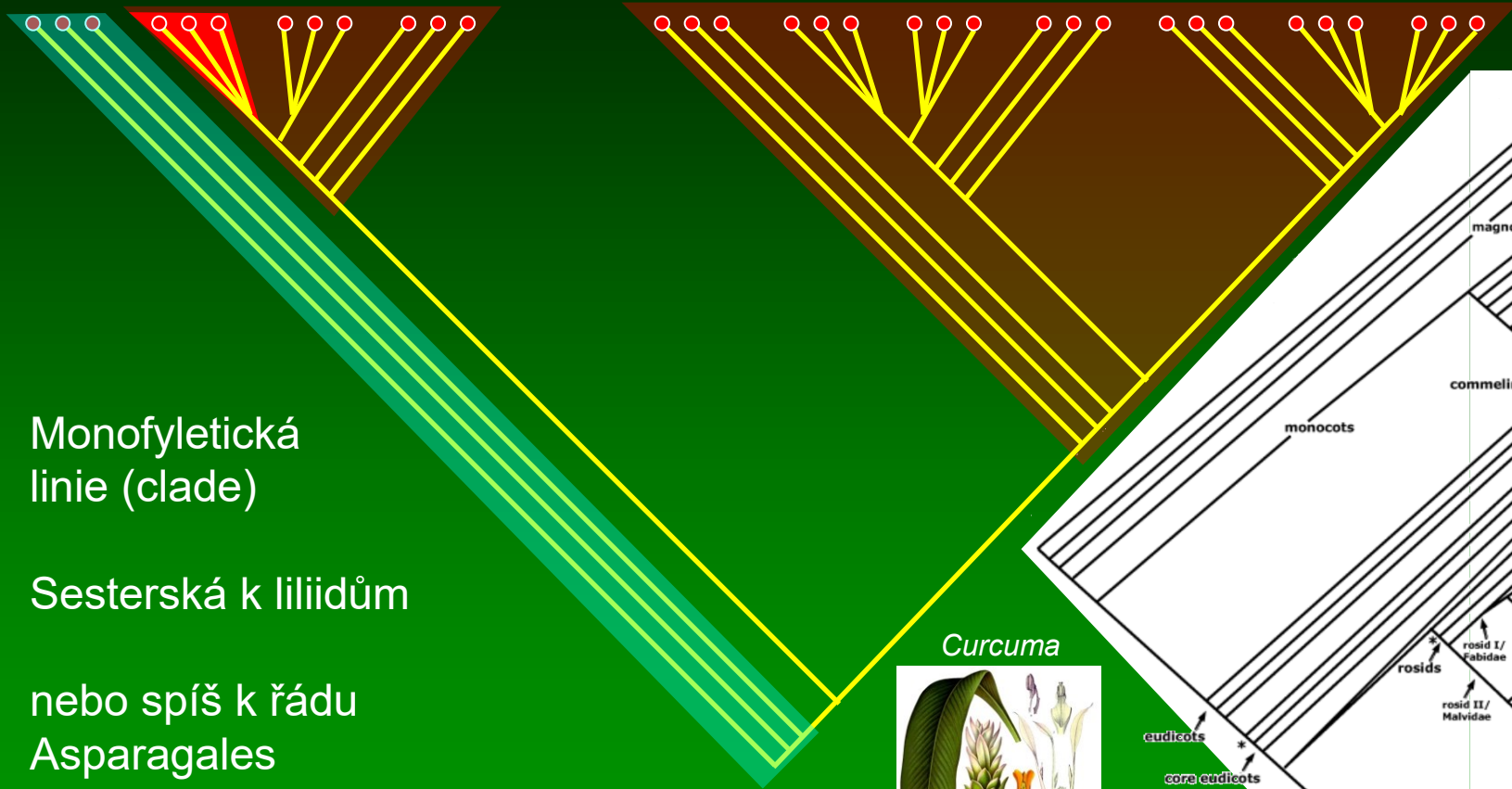

Commelinidy – zahrnují 2 důležité řády: *Arecales* a *Poales*

Bazální
krytosemenné

Jednoděložné

Dvouděložné

Monofyletická
linie (clade)

Sesterská k liliidům

nebo spíš k řádu
Asparagales

Také řády Zingiberales a
Commelinales zahrnují
významné druhy

Commelinidy – zahrnují 2 důležité řády: *Arecales* a *Poales*

Bazální
krytosemenné

Jednoděložné

Dvouděložné

1. řád *Arecales* palmy

Zahrnují jedinou čeleď *Arecaceae* – palmy

***Areaceae* – palmy – atypicky tloustnoucí dřeviny. 180/2800,**

©Kazuo Yamasaki

Vyskytují se zejména v tropech, popř. subtropech celého světa; s výraznou diferenciací také v rámci ostrovů Indického a Tichého oceánu.

Kmen – zpravidla nevětvený

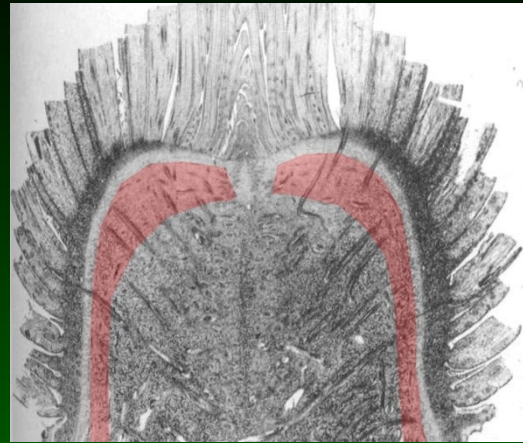
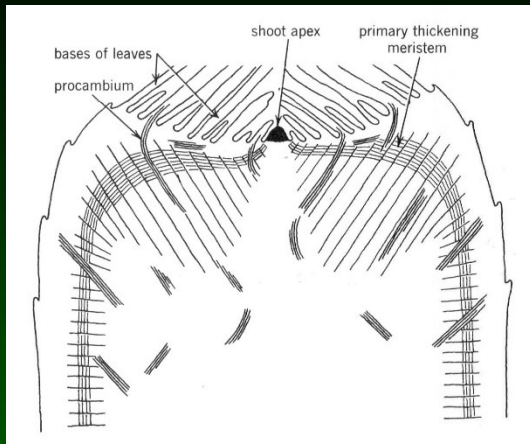
Listy – velké (až 20 m dlouhé), v chocholu na vrcholu kmene, řapíkaté,

Roystonea

Kořeny – husté svazčité bohatě větvené někdy chůdovité

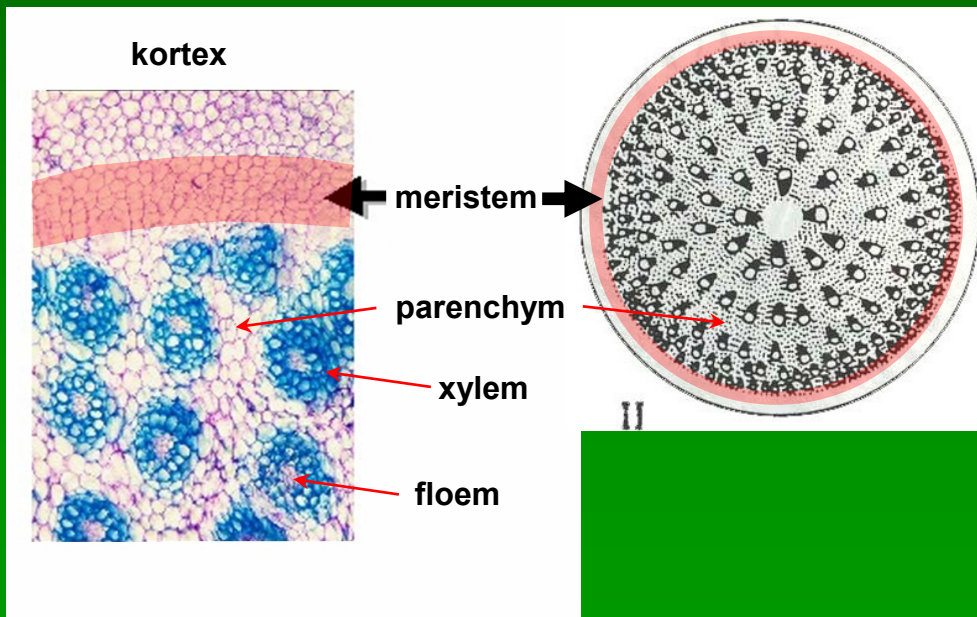
Difuzní tloustnutí kmene palm

dalším dělením a diferenciací buněk parenchymu

Meristém primárního tloustnutí vně stéle:

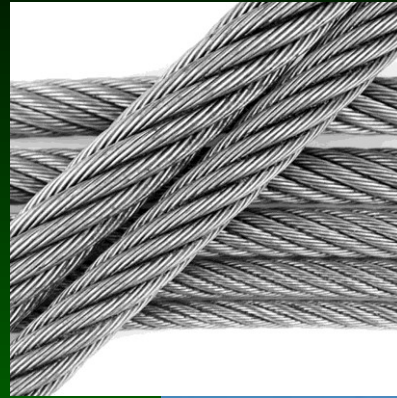
ven → kortex

dovnitř → parenchym + lýkostředné cévní svazky s xylemem s četnými fibrilami

Pevnost a pružnost kmene palm

silně sklerenchymatizované pochvy lýkostředných cévních svazků hustě rozptýlených po celém průměru kmene vytvářejí strukturu lana = enormní pružnost a odolnost palmového kmene vůči větru

čepel listů často druhotně roztrhaná - speřeně nebo dlanitě

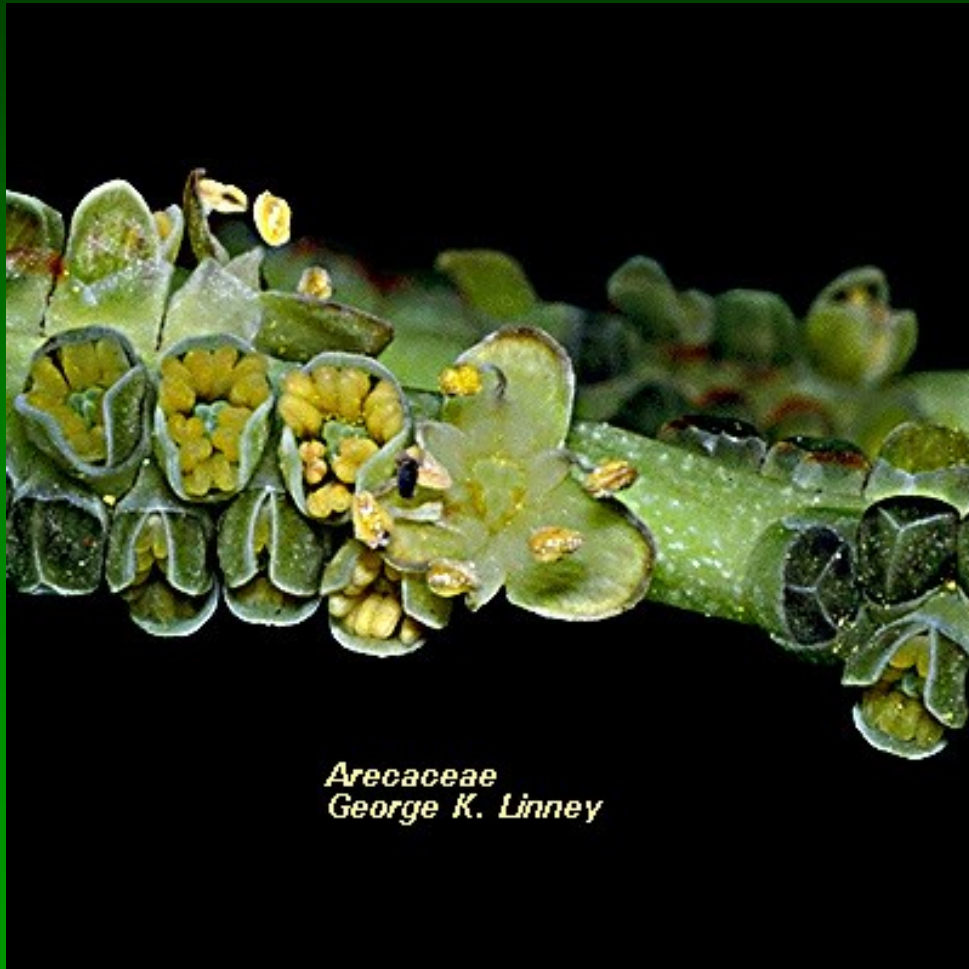
Listy mívají mohutné pochvy objímající kmen

© K. R. Robertson
Illinois Natural
History Survey

- Květy - drobné,
- aktinomorfní,
- oboupohlavné nebo jednopohlavné,
- homochlamydní nebo achlamydní

Okvětí zpravidla nenápadně
zbarvené 3 nebo 3+3
Tyčinky 3+3
Pestík často (3) nebo 3
Semeník svrchní

5

1a

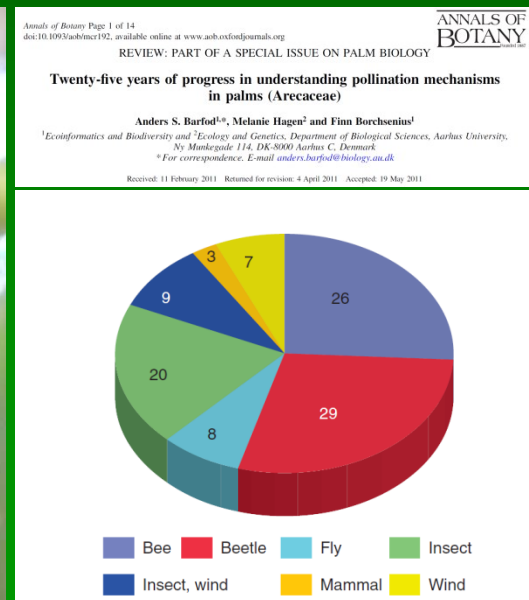
Květenství - mohutná latovitá

- vyrůstající bočně na kmeni
- podepřená mohutnými listeny
- poprvé se tvoří po 10-20 letech (některé druhy dospívají až v 45 letech)

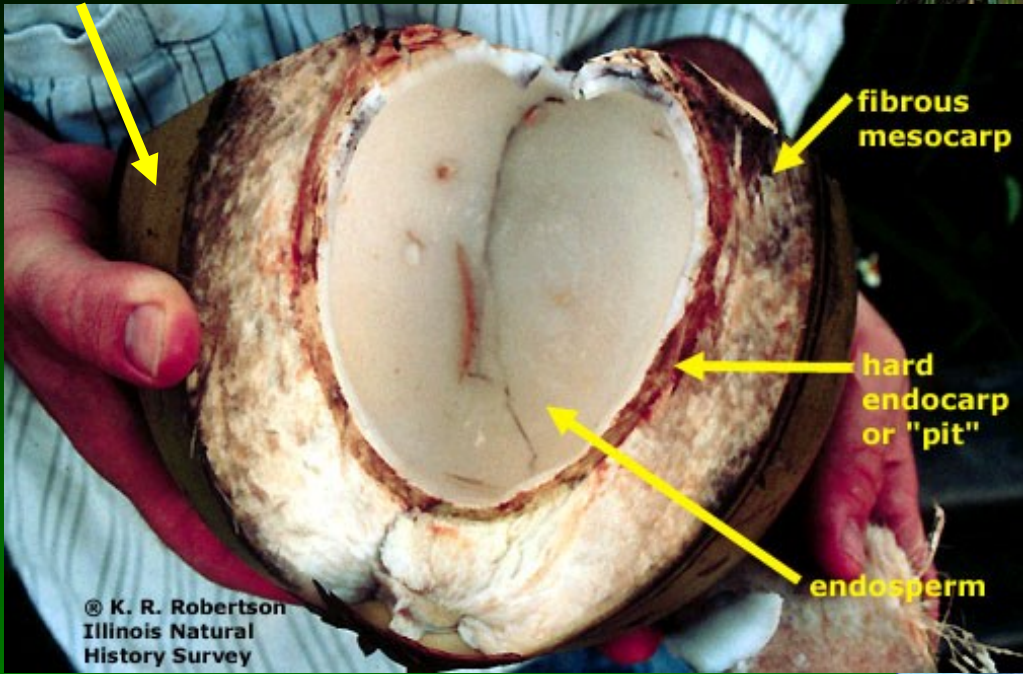

Přes drobné rozměry květů a bohatá květenství je **opylení převážně entomogamní** (ne anemogamní, jak se dříve předpokládalo)

- především brouky, včelami nebo mouchami
- příležitostně netopýry, vačnatci nebo dokonce kraby (!)
- **termogenní květenství** - schopná metabolicky se ohřívat nebo udržovat optimální teplotu

sclerenchymatic
exocarp

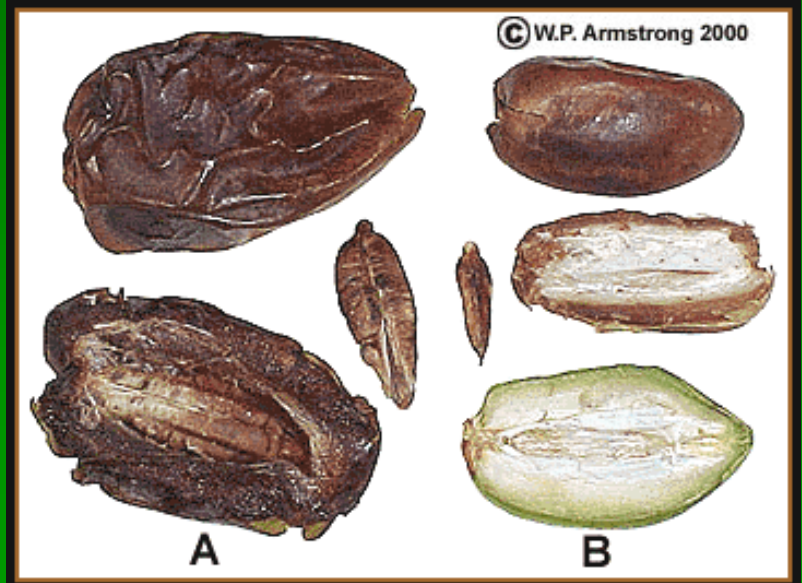
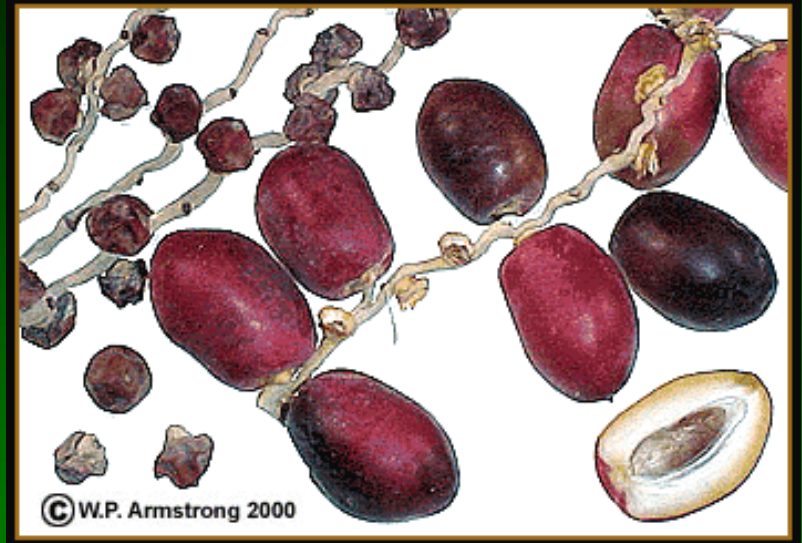

© K. R. Robertson
Illinois Natural
History Survey

Plod - zpravidla peckovice
 exokarp - sklerenchymatický nebo kožovitý
 mezokarp - dužnatý nebo vláknitý
 endokarp - „kamenný“
 endosperm - olejnatý bez škrobu

Prastarou užitkovou palmou je palma datlová (*Phoenix dactylifera*), původem snad z jihu Přední Asie.

Jediným původním druhem Evropy je středomořská žumara nízká (*Chamaerops humilis*).

Plody oranžové až červené barvy, nejedlé, slupka hořká s taniny

Chamaerops humilis L.

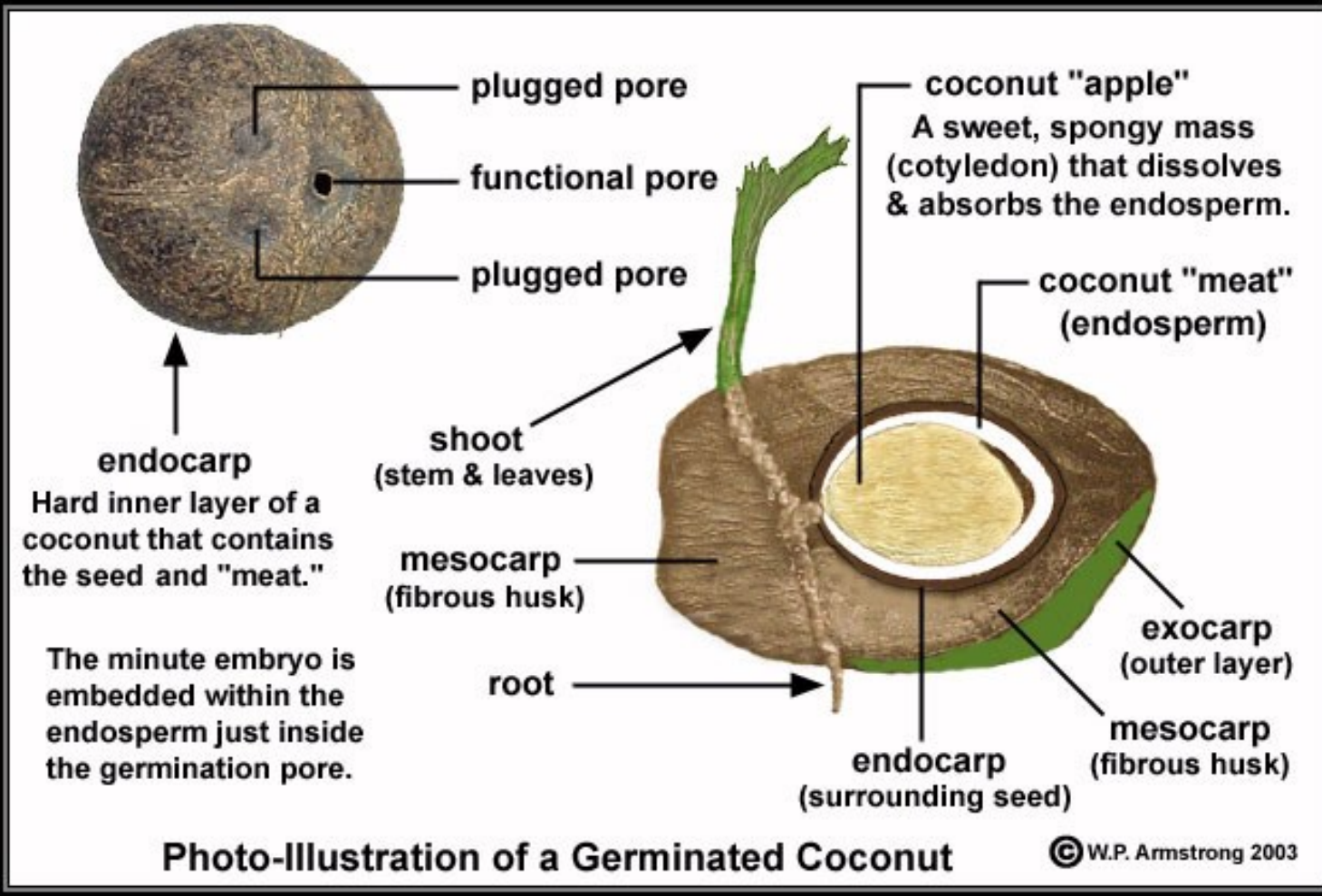

Největší semena (maledivské ořechy) má seychellská palma (*Lodoicea seychellarum*). Jsou až 40 cm dlouhé, až 18 kg těžké, vyvíjejí se až 7 let. Jméno mají podle Maledivských ostrovů, kam je ze Seychellských ostrovů odnášely mořské proudy. Dozrávají 6-7 let.

Kokosové ořechy rostou na palmě kokosové (*Cocos nucifera*) původem snad z Oceánie.

Embryo kokosu klíčí skrz otvor
v pecce

Kokosový krab (*Birgus latro*) – největší suchozemský korýš (4 kg těžký, rozpětí nohou až 1 m)

- dobře vyvinutý čich
- dožívá se až 60 let
- naučil se šplhat na kokosové palmy, uskřípovat ořechy, které pak na zemi konzumuje; žere taky odpadky

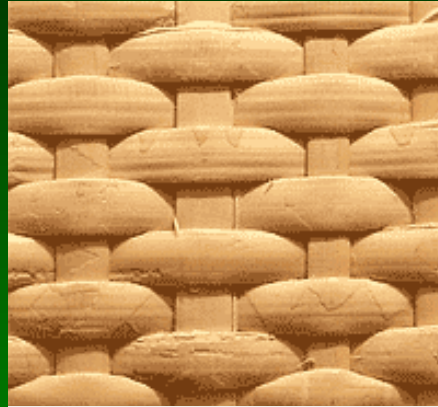
„Betelové oříšky“ rostou betelové palmě (*Areca catechu*)
v indomalajské oblasti.

Ze škrobnaté kmenové dřeně palm se získává ságo zejména z druhu *Metroxylon rumphii* v indomalajské oblasti

Calamus rotang - liánovitá palma s až 180 m dlouhým stonkem (nejdelší stonek rostlin), roste na Cejlonu a v Indii. Vyrábí se z něj ratanový (= rotanový) pletený nábytek, rákosky nebo klepadla na koberce.

2. řád *Poales* – lipnicotvaré

Byliny trávovitého
(graminoidního) vzhledu.

Listy čárkovité, bez řapíku,
rozčleněné v pochvu a čepel,
často s jazýčkem.

Květy drobné, často
redukované v bohatých
květenstvích (anemogamie).

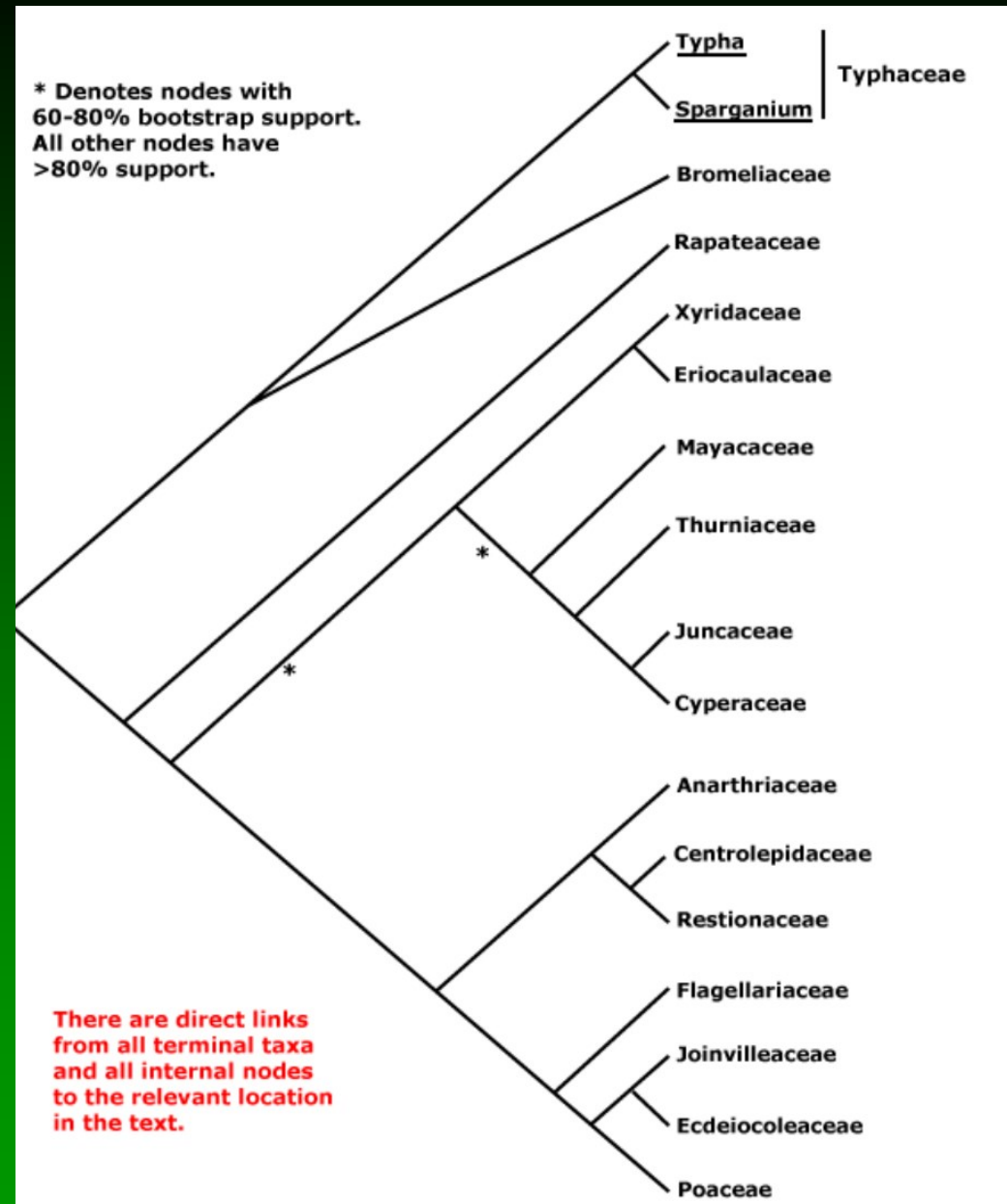
Gyneceum cénokarpní, u
odvozenějších typů až
pseudomonomerní.

celkem ca 16 čeledí,

některé druhově velmi rozsáhlé - *Poaceae*, *Cyperaceae*

kromě trav a šáchorovitých jsou v Evropě významné ještě *Juncaceae* a *Typhaceae*

Juncaceae sítinovitě

Juncaceae – sítinovitě

Trávovité byliny.

8/470 – těžiště v mírných a studených pásmech severní polokoule,

na jižní polokouli zejména v Austrálii

U nás domácích 32 druhů ve dvou rodech
sítina (*Juncus*) a bika (*Luzula*)

Stonek zpravidla oblý

Listy trojřadě uspořádané, čárkovité, ploché, nebo trubkovité

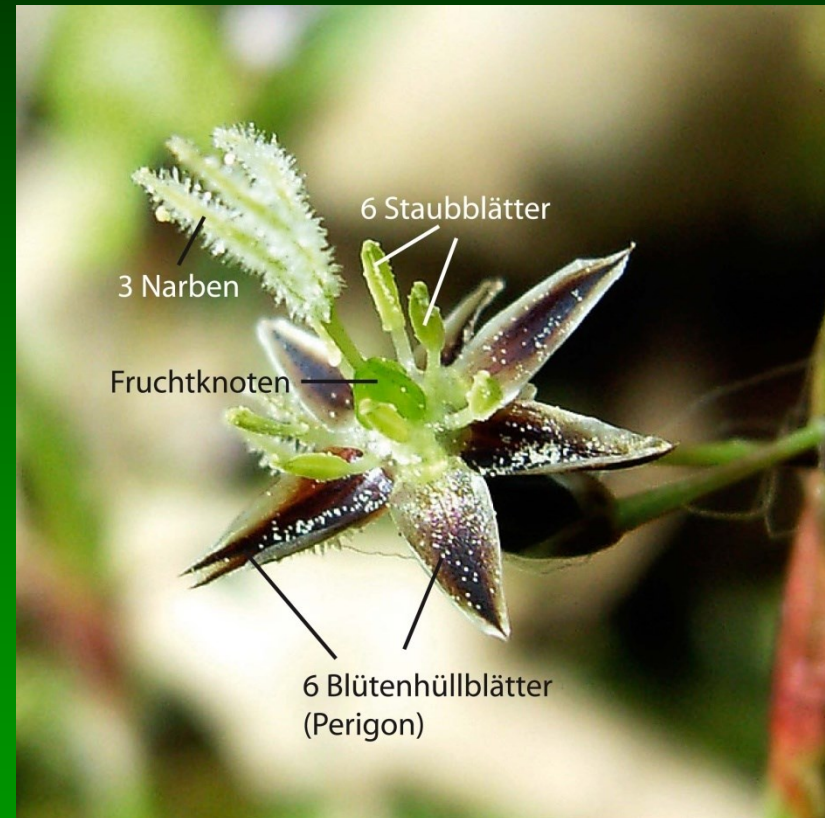

Luzula variegata

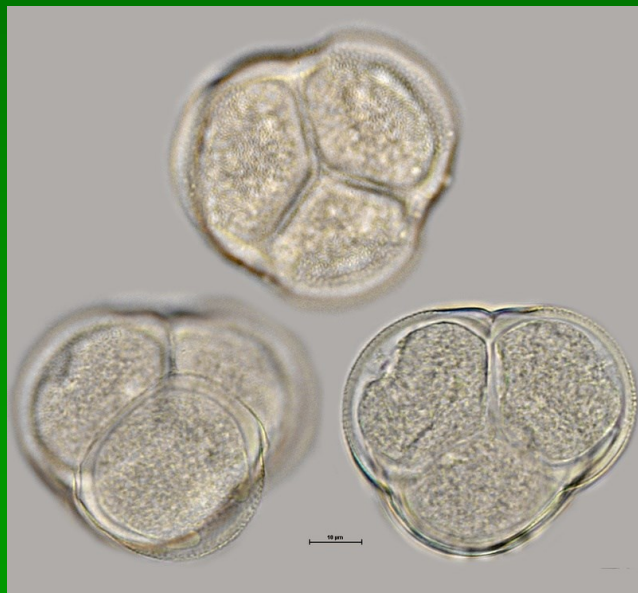
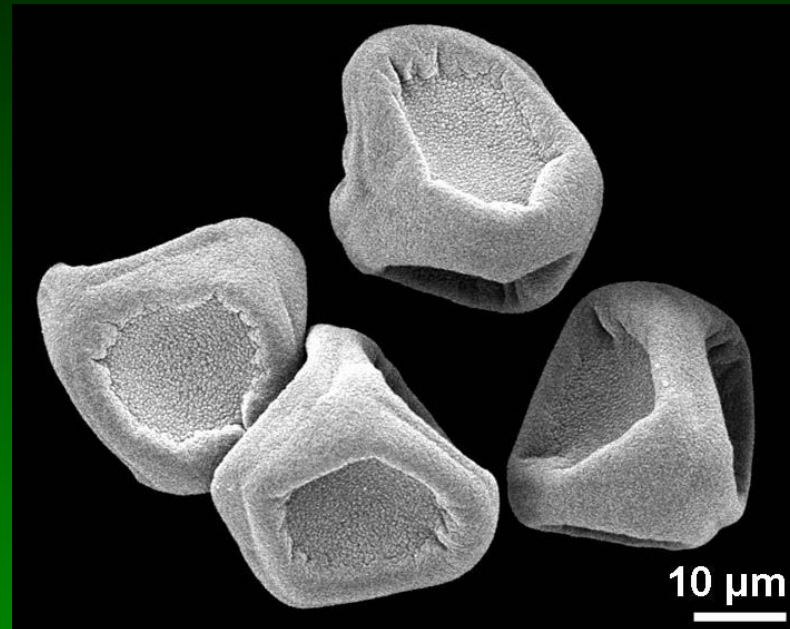
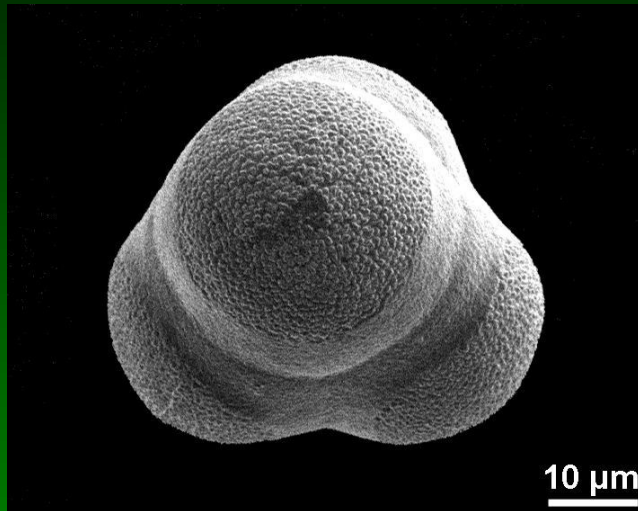
Květy drobné, v kruželových květenstvích, často stažených, podepřených listeny

Květy oboupohlavné, aktinomorfni. Okvětí **3+3** volné, drobné, nenápadných barev – hnědé až černavé, bělavé, zelenavé. Tyčinky většinou 3+3;

Pyl se vyvíjí v tetrádách – má proto tvar čtyřstěnu

Pestík (3) se 3–mnoha vajíčky; Semeník svrchní

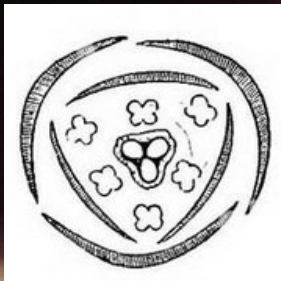
Juncus balticus

Juncus.
Diagram.

Luzula glabrata
Juncaceae
Gerald D. Carr

Luzula.
Diagram.

Plod
tobolka.
Semena
mívají
masíčko.

Luzula sp.

Juncus sp.

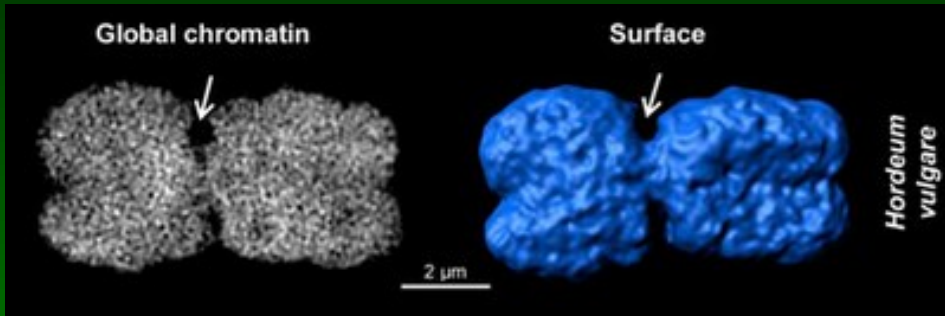
*Juncus
bufonius*

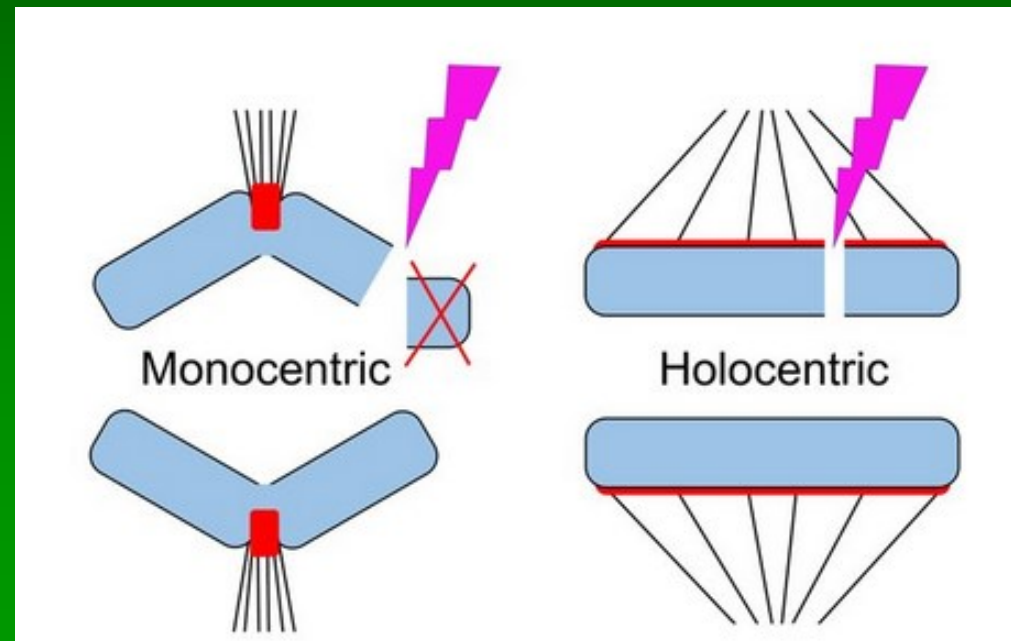
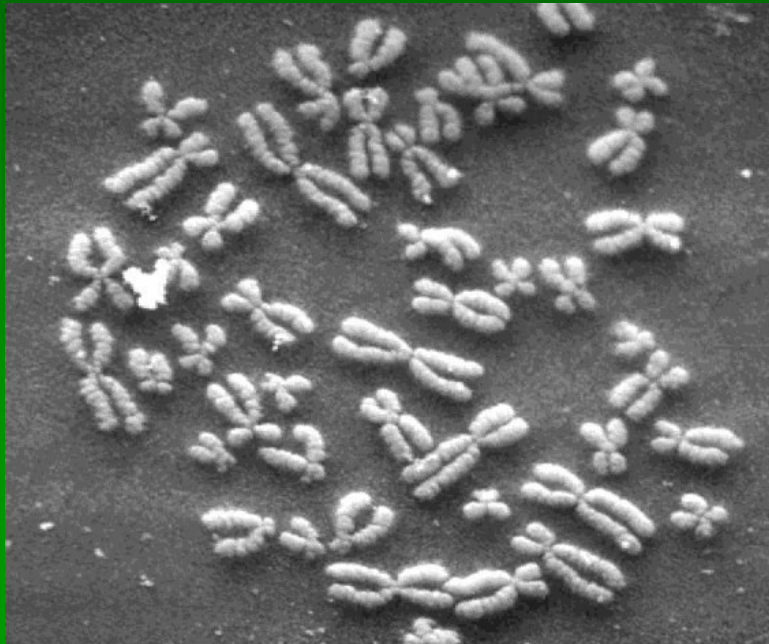
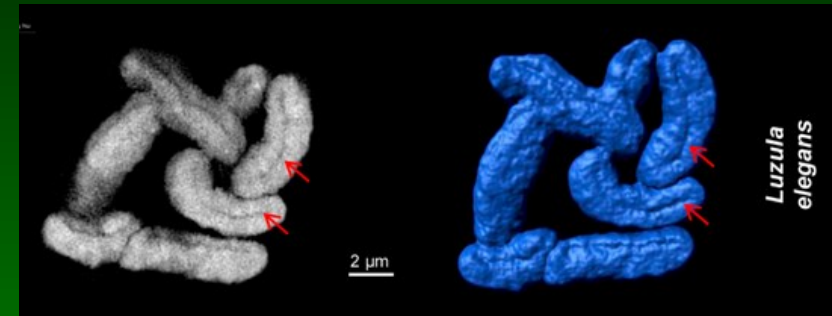
*Juncus
compressus*

Rod *Luzula* má chromosomy s kinetochorem/centromerou po celé délce - **holocentrické**

monocentrické chromosomy

holocentrické chromosomy

u nás 2/32 – rody sítina (*Juncus*) s pochvami nesrostlými, mnohosemennými tobolkami a bika (*Luzula*) s pochvami srostlými a tobolkami trojsemennými (a větší semeny s masíčkem)

K hojnějším patří na vlhkých místech zejména sítina rozkladitá (*Juncus effusus*)

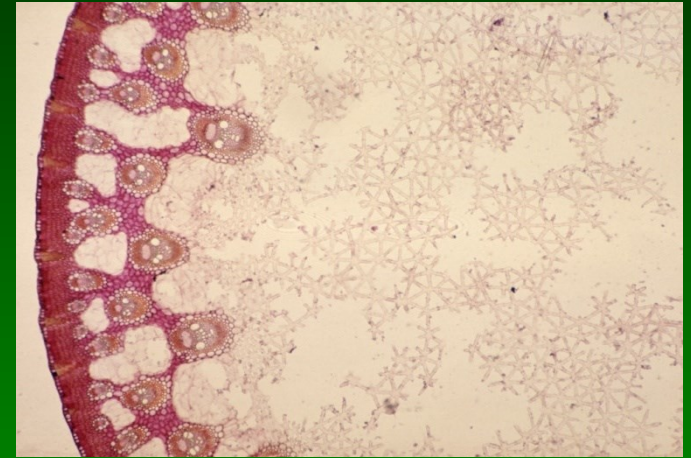
pensum

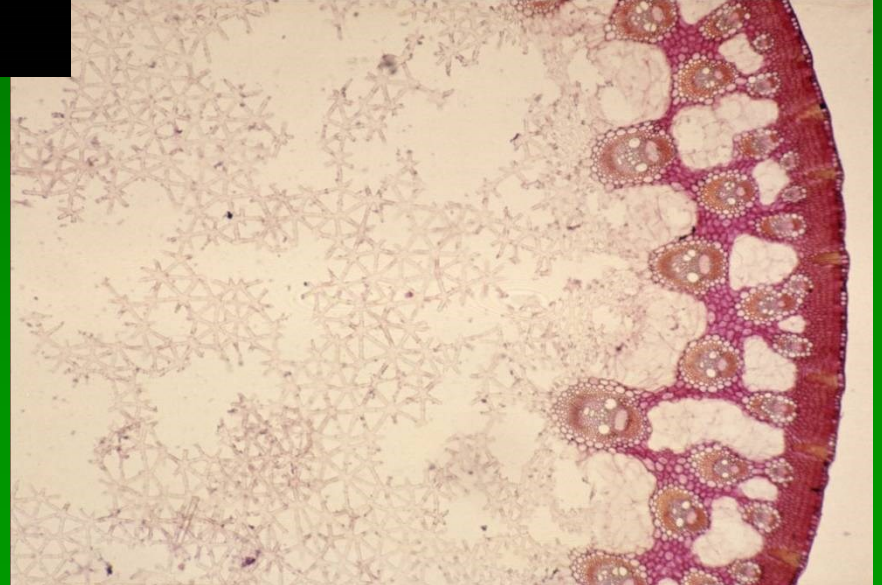
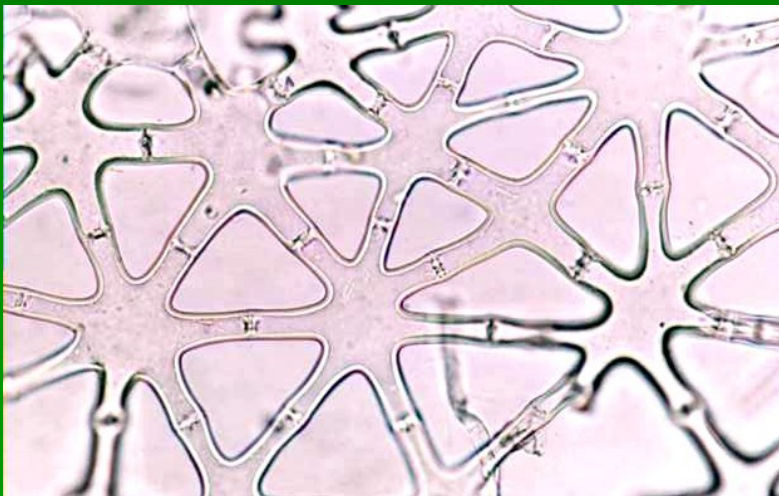
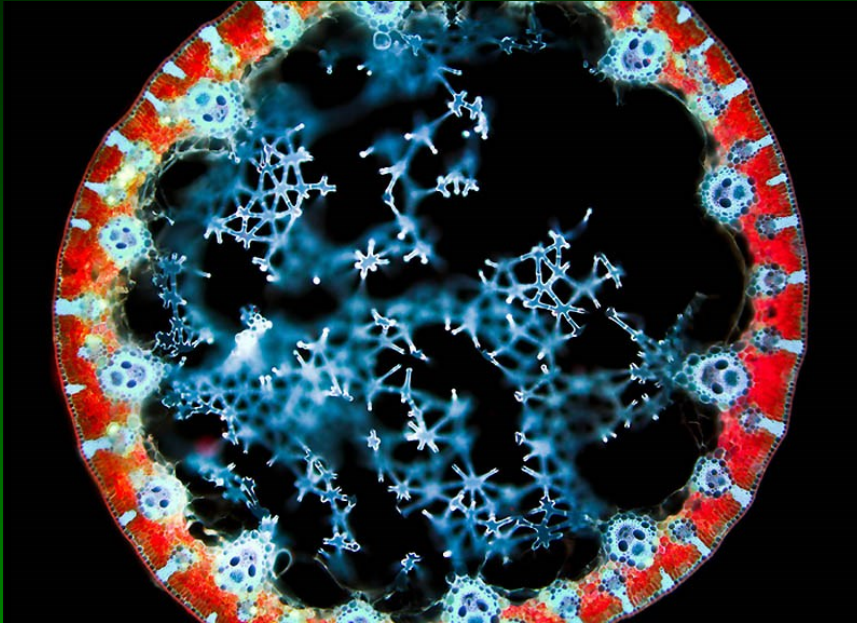
© Dana Michalcová

Na podobných místech, ale méně často, roste podobná sítina klubkatá (*Juncus conglomeratus*) - liší se jemně rýhovanou lodyhou

Juncus effusus i *J. conglomeratus* mají ve stonku hvězdicovitý aerenchym (aktinenchym) tvořený odumřelými buňkami (často u vodních a bahenních rostlin)

a sítina člankovaná (*Juncus articulatus*)

pensum

pensum

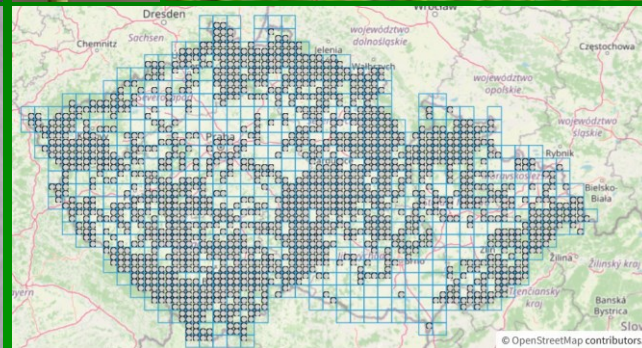
sítina žabí (*Juncus bufonius*)

na lesních
cestách u nás
zdomácněla
severoamerická
sítina tenká
(*Juncus tenuis*).

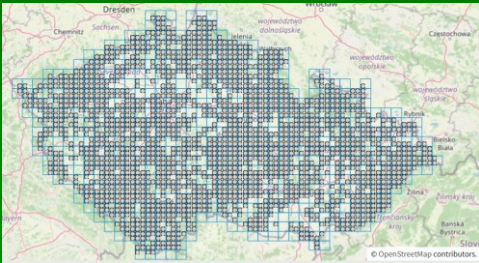
Za vlhka semena lepkavě
zeslizovatí – šíří se
„epipneumatotrochoročně“

bika mnohokvětá (*Luzula multiflora*) roste na loukách, často vlhčích

na sušších stráních je častá bika ladní (*Luzula campestris*), ^{pensum}

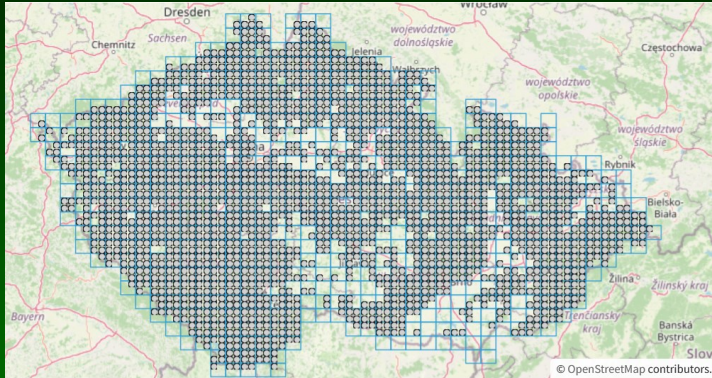

© Barbora Obstová

© Dana Míchalcová

v lesích pak bika hajní (*Luzula nemorosa*) pensum

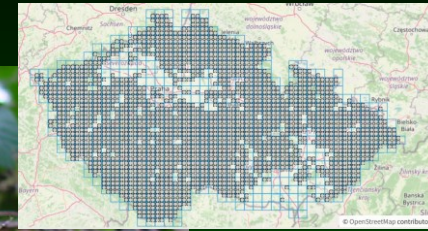

<http://botanika.wendys.cz>

<http://botanika.wendys.cz>

nebo bika chlupatá (*Luzula pilosa*),

Cyperaceae šáchorovité

Cyperaceae – šáchorovité
Trávovité byliny. 95/5700
převážně v mírných a
studených pásmech, hlavně
na severní polokouli; u nás
domácích 20/130. Preferují
vlhčí stanoviště, často na
březích vod.

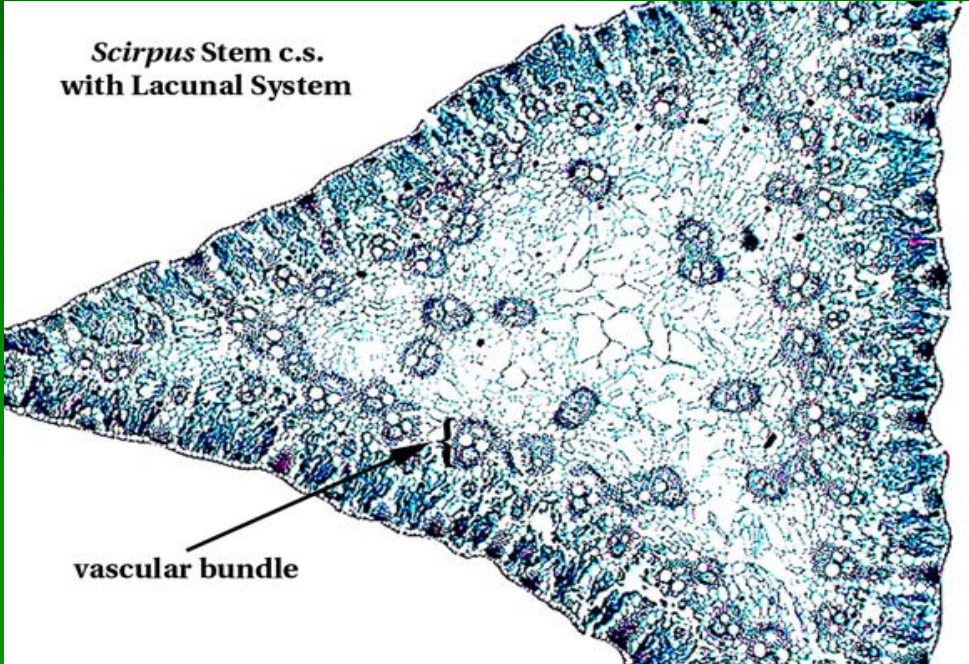
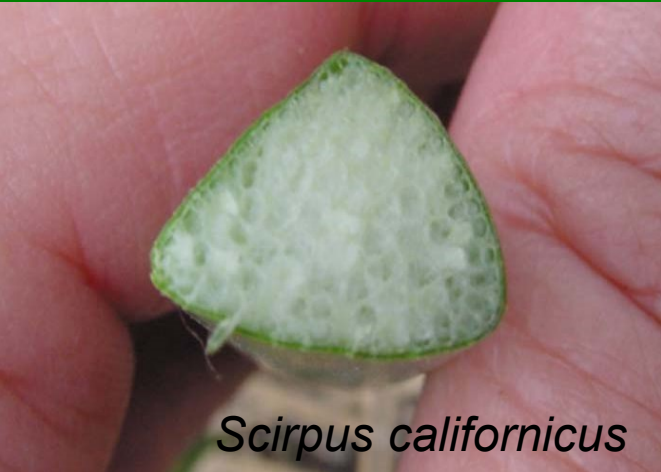
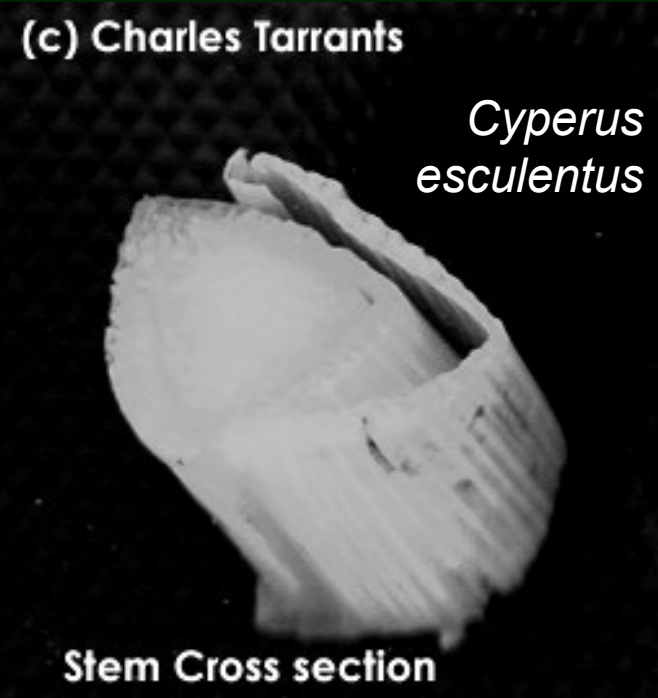

A. KNAGGLESTARR, CAREX FLAVA L.
B. BLEKSTARR, CAREX PALLESCENS L.

Stonek zpravidla trojhranný.

Cyperus esculentus

Listy čárkovité, ploché, střídavé,
často trojradě uspořádané,

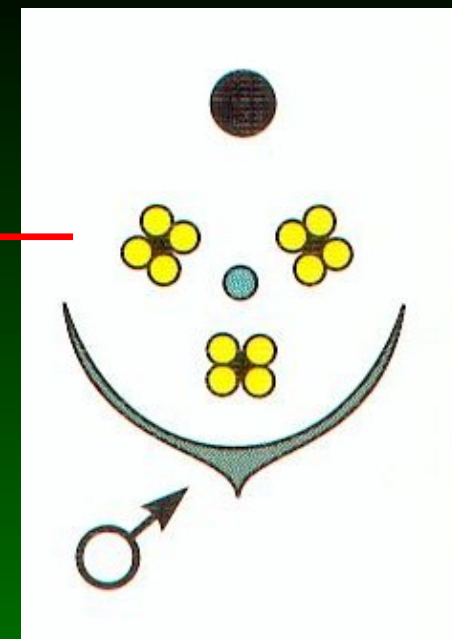
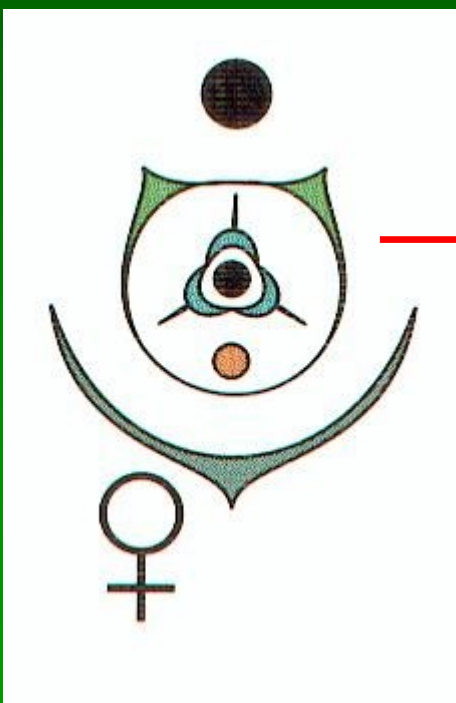

Listy čárkovité, ploché, střídavé,
často trojradě uspořádané,
zpravidla se srostlou pochvou

Květy
drobné v
klasovitých
květenstvích

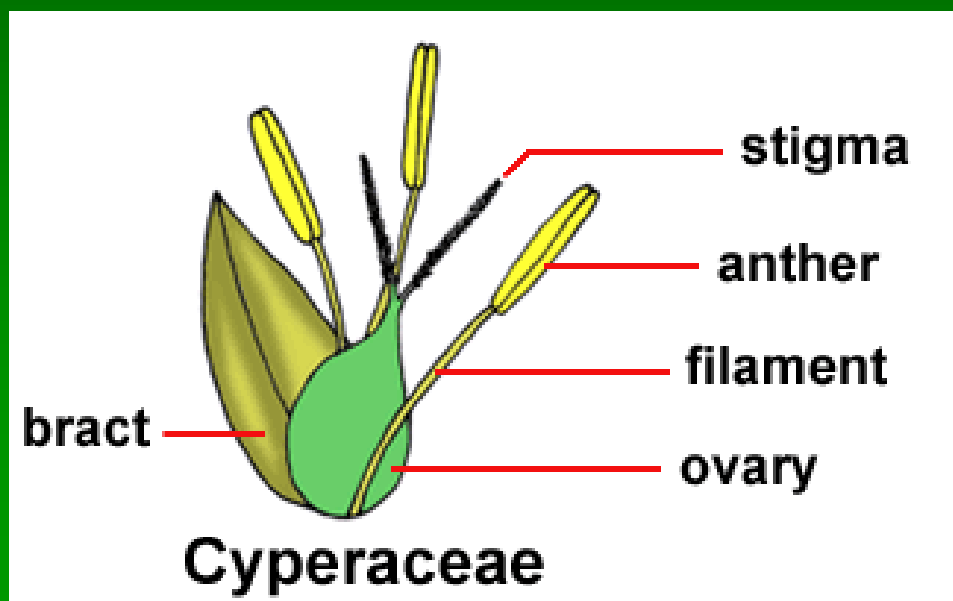
buď jedno-
pohlavné,

Eleocharis

www.ulsamer.at

nebo oboupohlavné,

Cyperaceae

Klásky mohou
být uspořádané
do kruželů

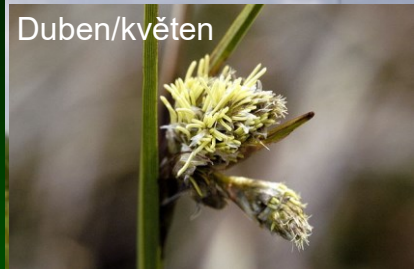
každý květ podepřen
jednotlivým listenem

Eriophorum angustifolium HONCK.

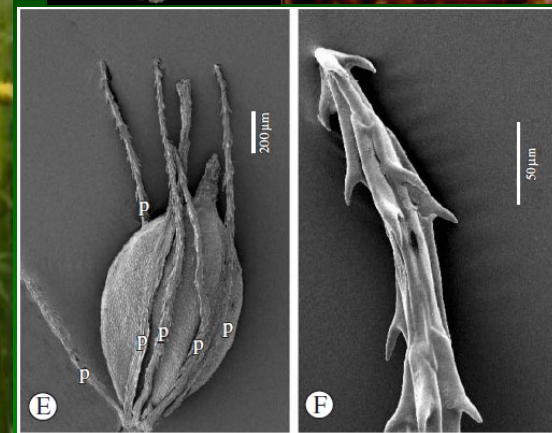
©Thomas Schoepke

Duben/květen

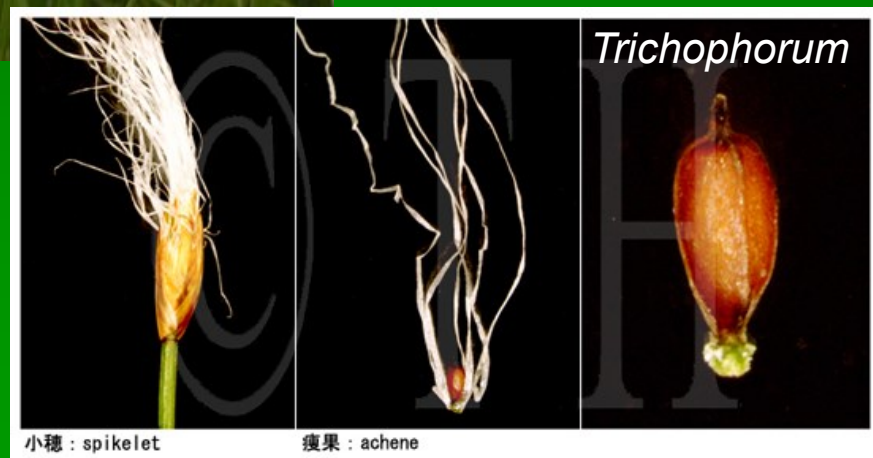

červen/červenec

Eleocharis

Okvětí redukované na štětinky
nebo chybí

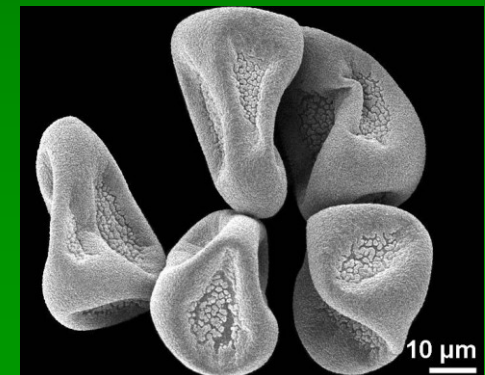
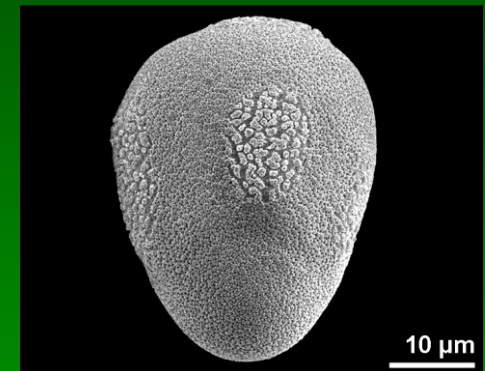
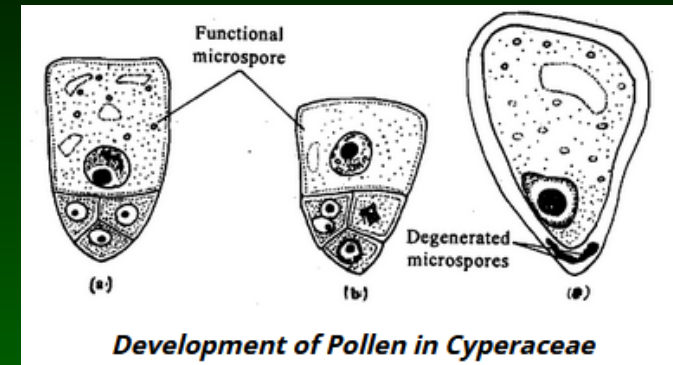

小穗 : spikelet

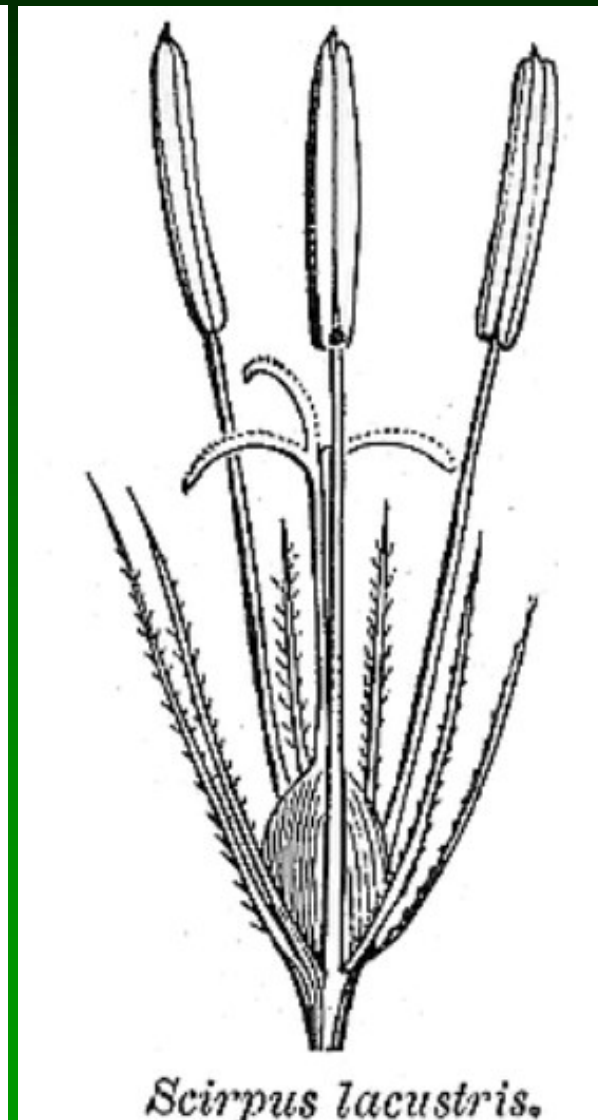
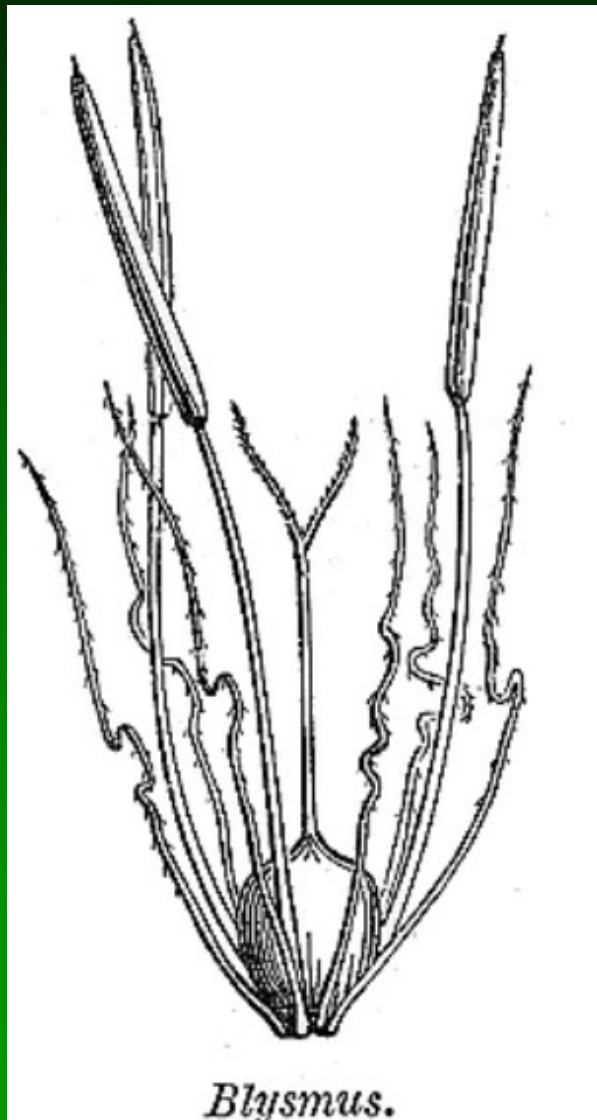
瘦果 : achene

Trichophorum

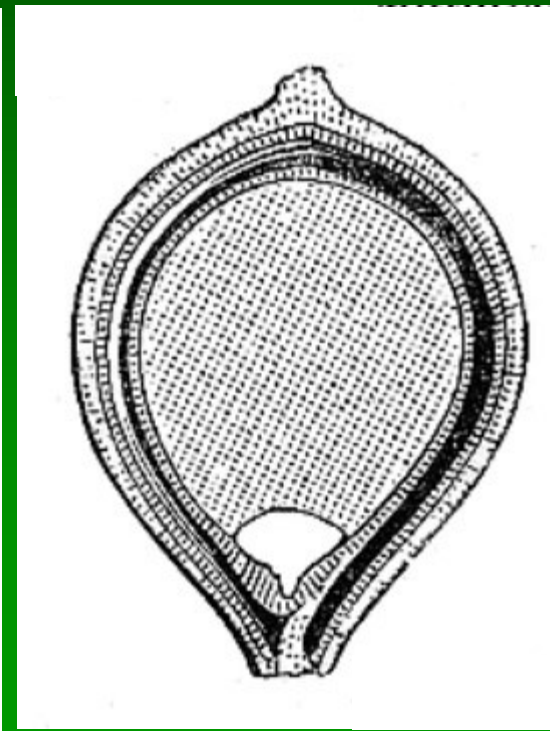
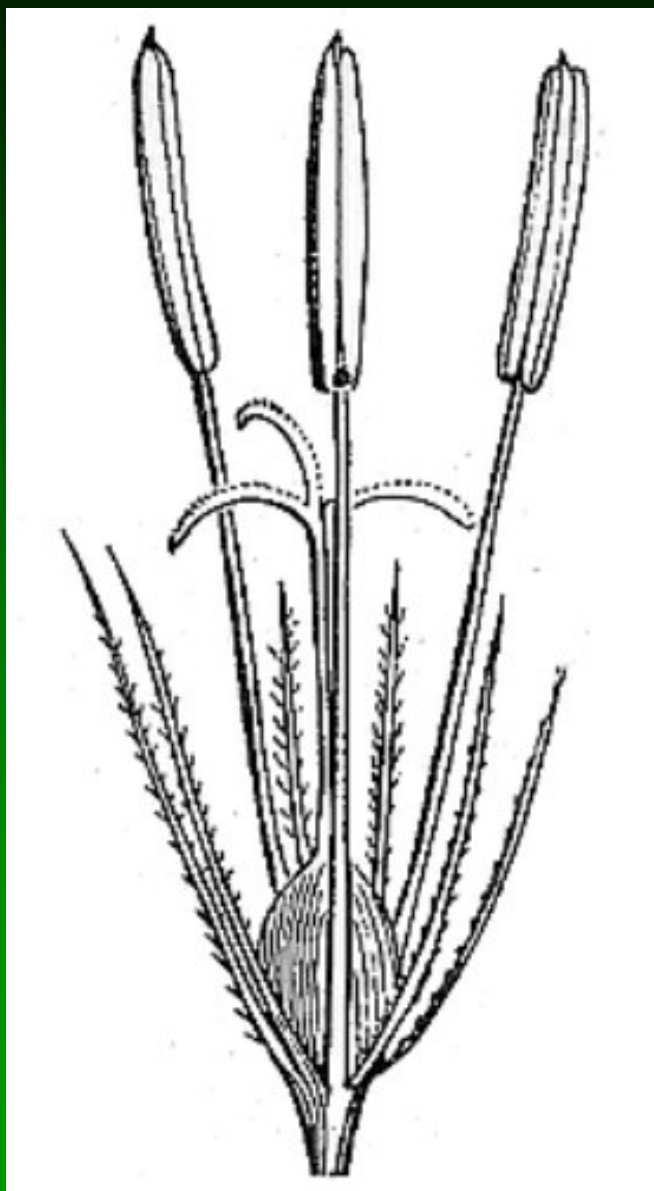
Tyčinky většinou 3, pylová zrna v tetrádách, které obsahují pouze jediné fertillní pylové zrno

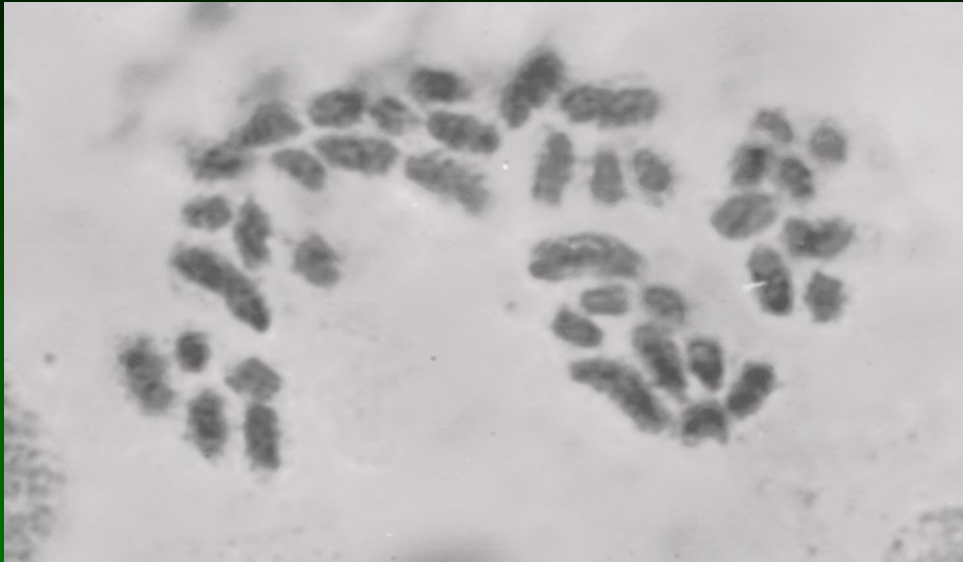
Pestík (2-3) s jediným vajíčkem
Semeník svrchní

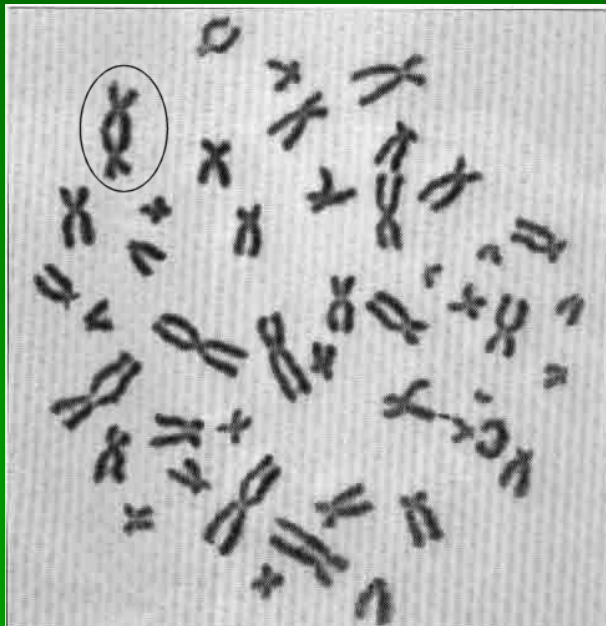
Plod nažka

Chromosomy bez vyznačené centromery (holocentrické)

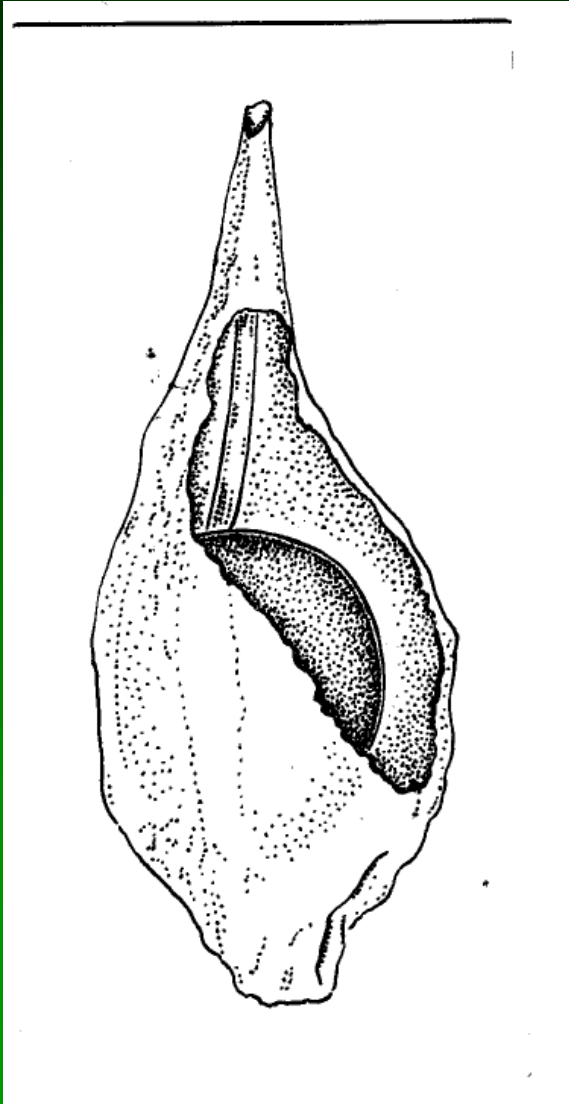

Eleocharis –
holocentrické
chromosomy

chromosomy s vyznačenou
centromerou - monocentrické

Jednopohlavnými květy se vyznačuje zejména rozsáhlý rod ostřice (*Carex*), která má celosvětově rozšířených téměř 2100 druhů; její nažky jsou zcela obalené a chráněné mošničkou listenového původu.

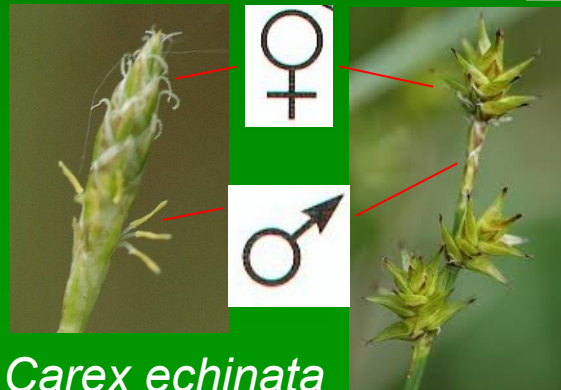
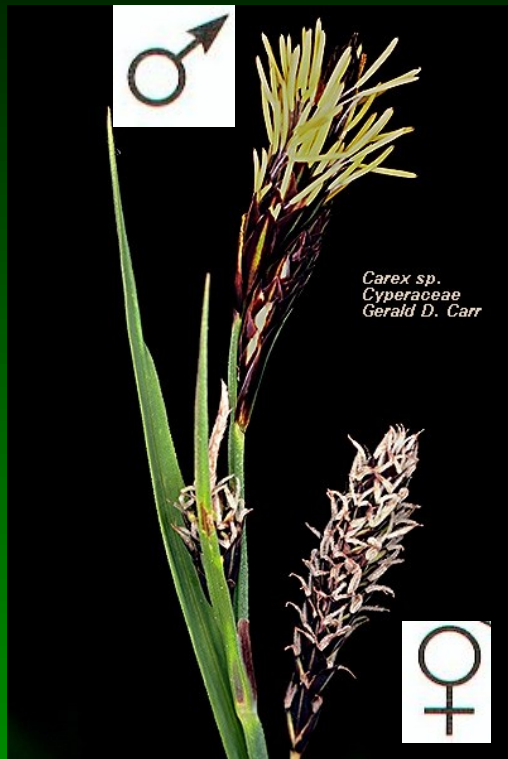
Také klásky ostřic mohou být různě pohlavně diferencované

Carex acutiformis

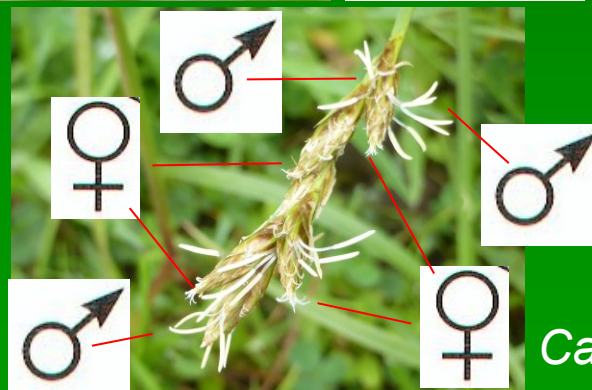
Carex hartmanii

Carex pulcaris

Carex dioica

Carex echinata

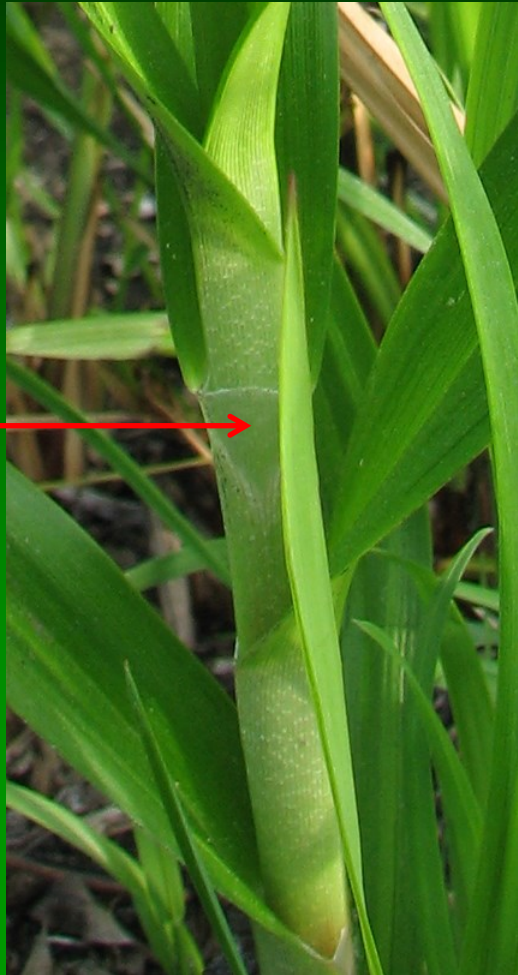

Carex leporina

Na vlhkých loukách je častá
skřípina lesní (*Scirpus
sylvaticus*);

„igelitová“
část listové
pochvy

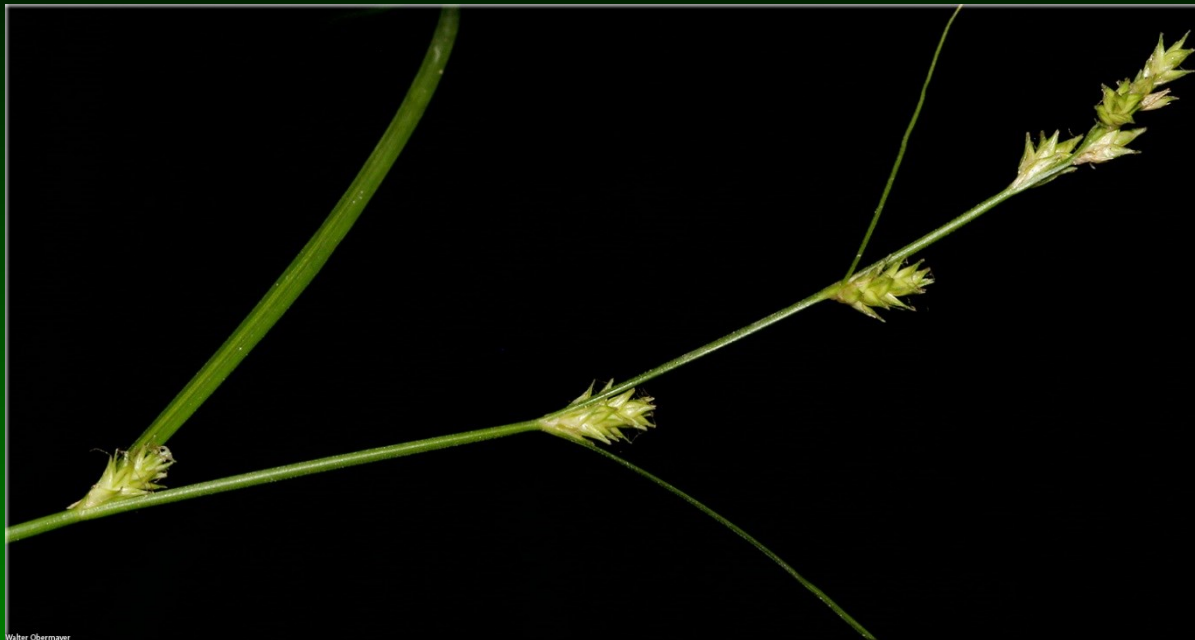
ostřice prstnatá (*Carex digitata*) - v listnatých lesích často

ostřice lesní (*Carex sylvatica*) ^{pensum}

pensum

ostřice řídkoklasá (*Carex remota*) - olšiny

Walter Obermayer

ostřice srstnatá (*Carex hirta*)^{pensum} – trávničky i mírně ruderalizované

na březích vod se vytváří souvislé porosty mohutný skřípinec jezerní (*Schoenoplectus lacustris*),

SĀV, SCIRPUS LACUSTRIS L.

bahnička bahenní (*Eleocharis palustris*) – mělké břehy rybníků

dříve
protogynie u šáchorovitých
často

později

<http://botanika.wendys.cz>

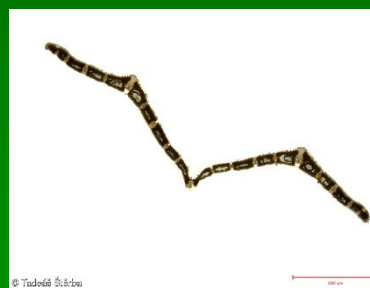
ostřice měchýřkatá (*Carex vesicaria*) – mělké břehy rybníků

ostřice štíhlá (*Carex acuta*) – břehy vod
 pensum

ostřice bledavá (*Carex pallescens*) - vlhčí louky a vřesoviště pensum

ostřice zaječí (*Carex ovalis*) - vlhčí louky a vřesoviště

<http://botanika.wendys.cz>

© Tadeáš Čiárba

ostřice černá (*Carex nigra*) - na rašelinných loukách častá

pensum

Na rašelinných loukách roste i suchopýr úzkolistý (*Eriophorum angustifolium*), jehož okvětí se přeměňuje v dlouhý bílý chmýr.

Foto: Anna-Lena Anderberg

© Jiri Skofepla

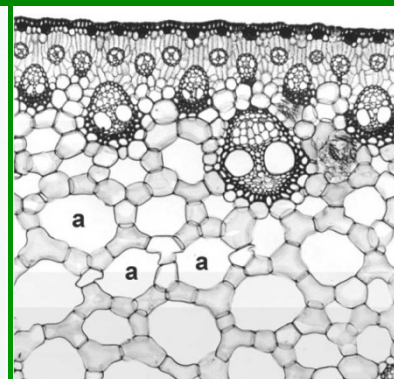
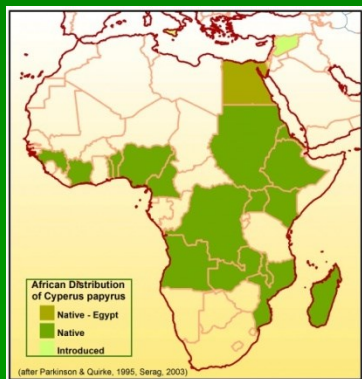
© Milan Chytrý

Na vrchovištích najdeme často suchopýr pochvatý (*Eriophorum vaginatum*)

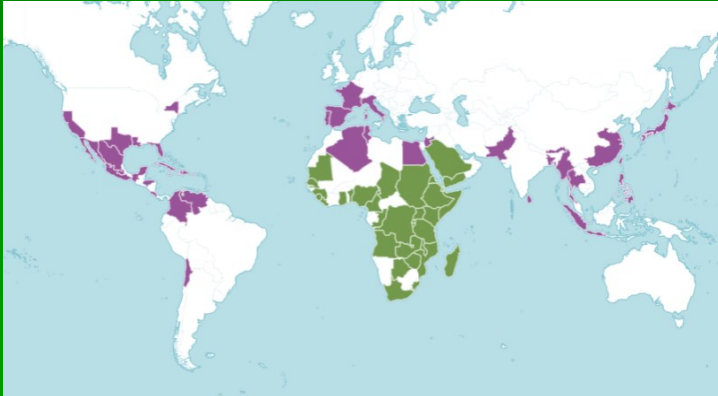

Petr Bureš: Prezentace přednášky Fylogeneze a diverzita vyšších rostlin - jednoděložné

Ve starověkém Egyptě bylo dřevné aerenchymatické pletivo stonků šáchoru papírodárného (*Cyperus papyrus*) základní surovinou pro výrobu papýru.

K oblíbeným druhům pěstovaným v květináčích patří šáchor střídavolistý (*Cyperus alternifolius*), původem také z Afriky.

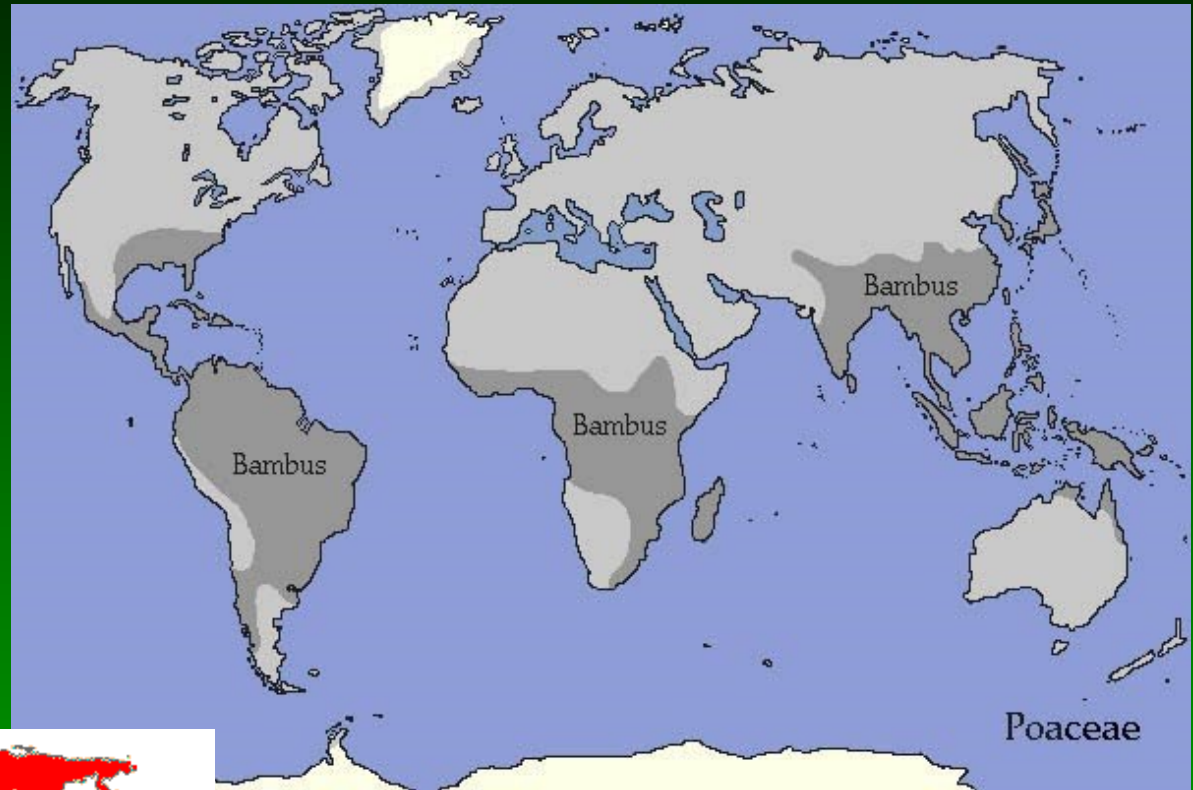

Poaceae lipnicovité

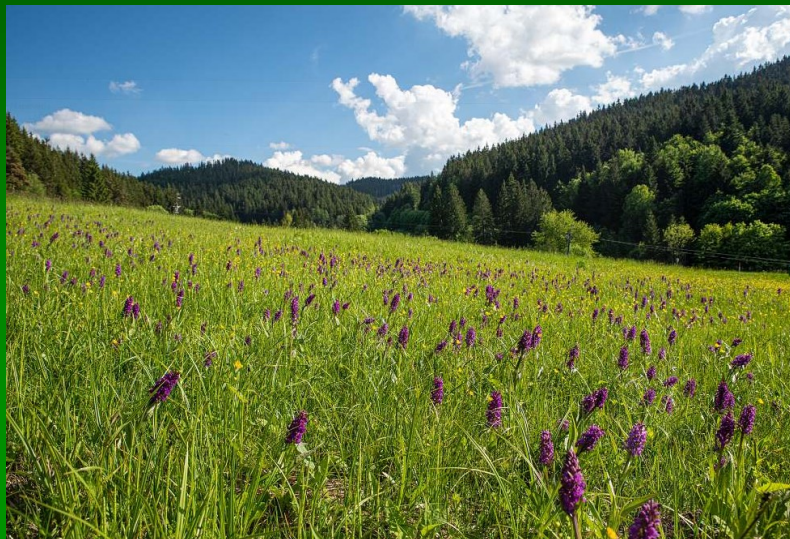
Poaceae – lipnicovité

Trávovité byliny. ca. 800 / ca. 12 000 kosmopolitně; u nás původních 80/200.

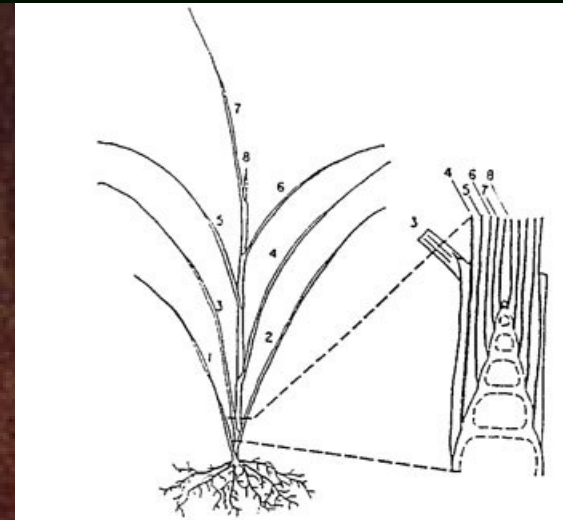
Dobře snášejí vyschnutí, oheň i pastvu = dominanty rozsáhlých
biomů
savan, pamp,
prérií a stepí

**Najdeme je často také v tundře, alpínských pastvinách,
na loukách i na pobřežích vod**

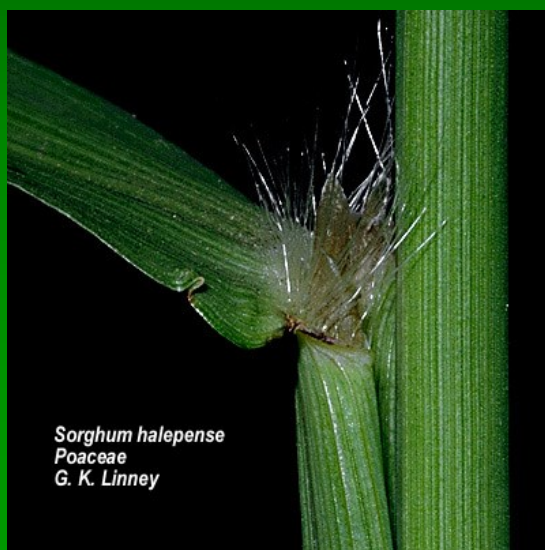
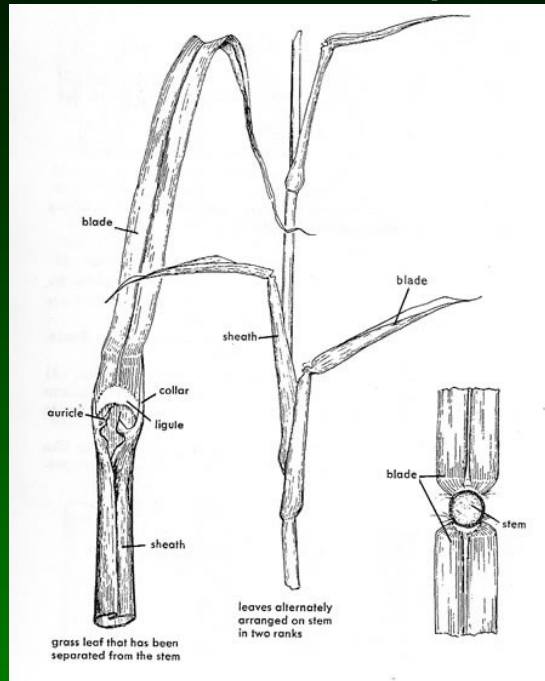
Stonek zpravidla duté, oblé stéblo
s kolénky (interkalární meristémy)

Výběžkatý nebo trsnatý habitus

Listy čárkové, dvouřadě uspořádané

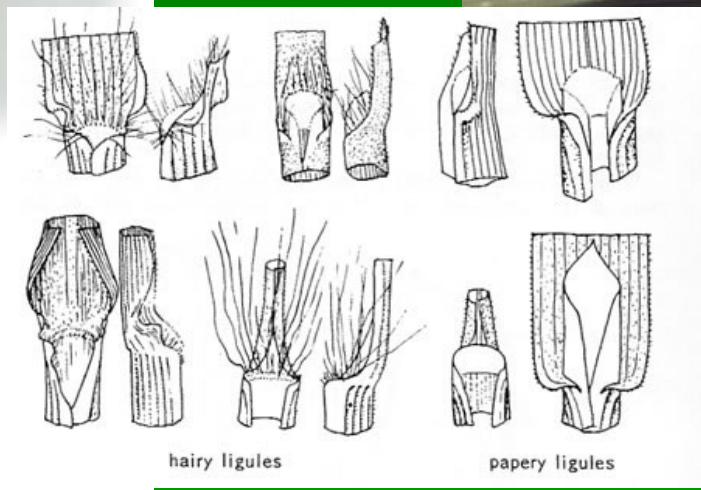
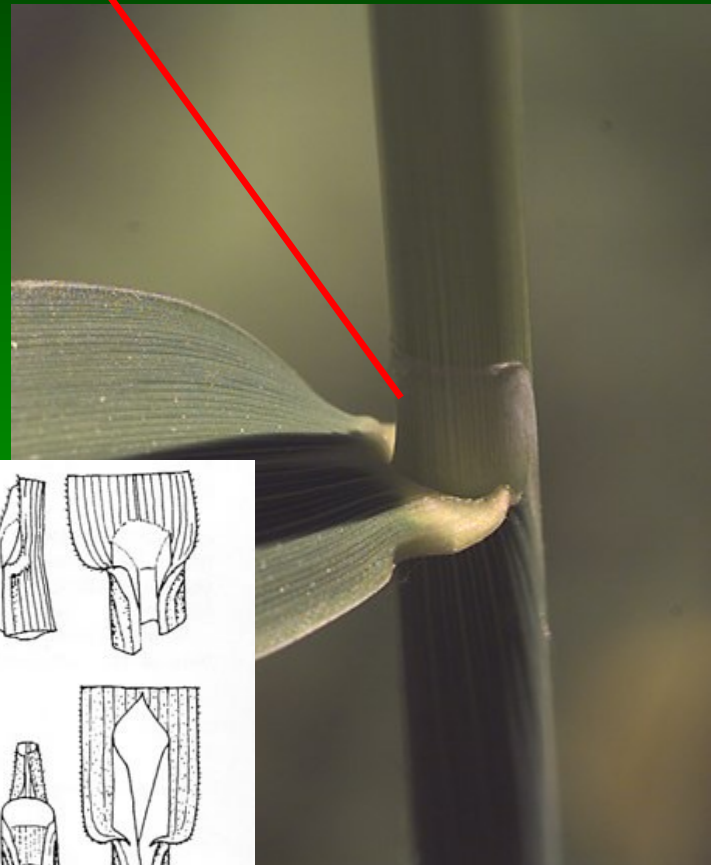
listy s
výraznou,
zpravidla
nesrostlou,
pochvou a
často také s
jazýčkem

někdy také s oušky
(auriculae)

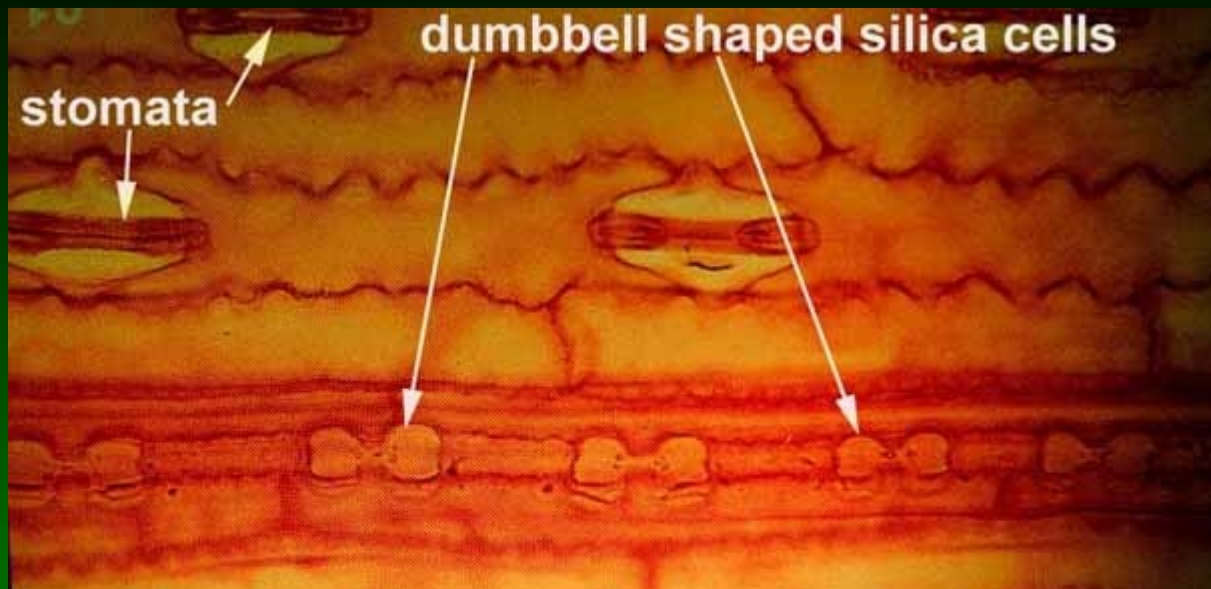
jazyček v ústí
pochvy

ouška

hairy ligules

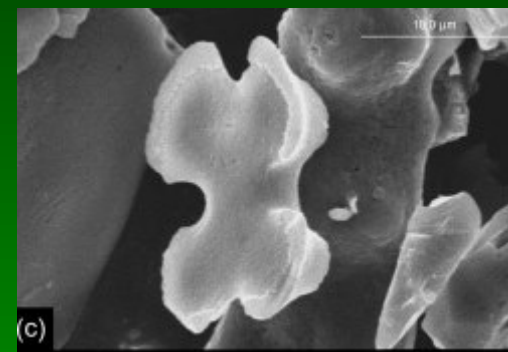
papery ligules

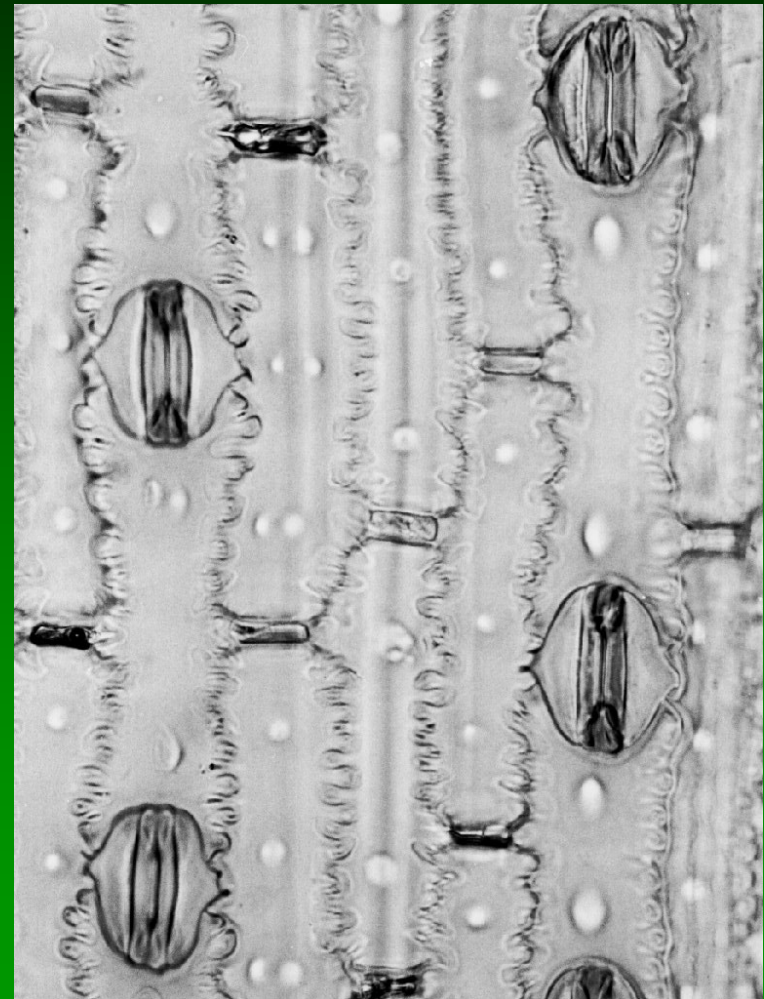
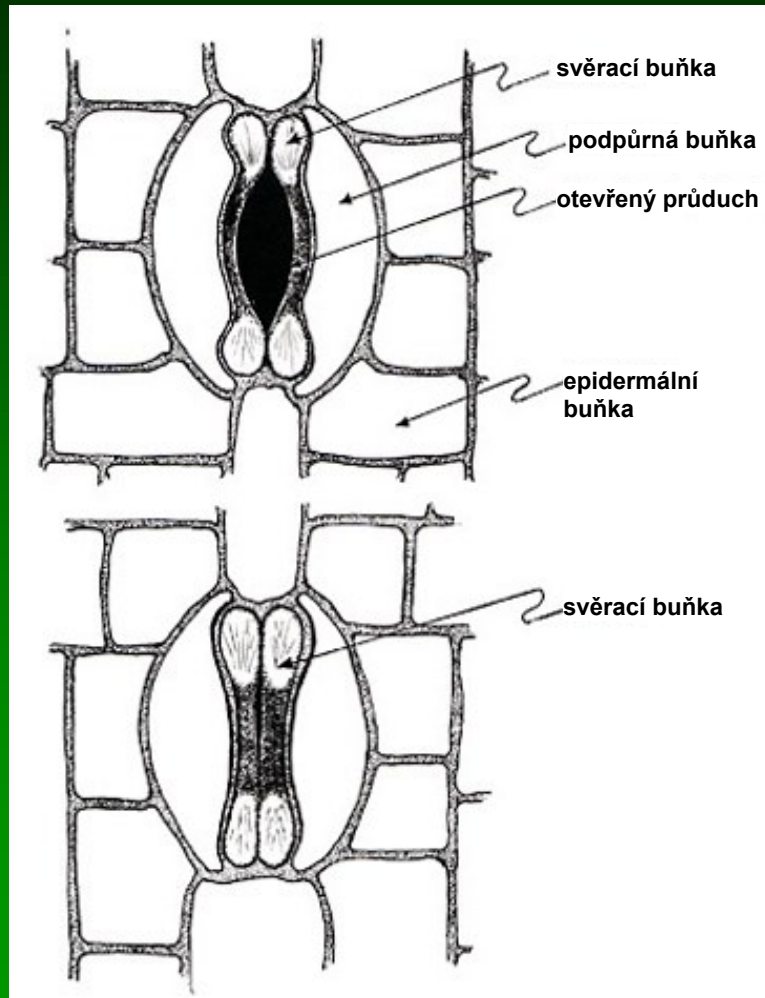
Listy často drsné díky inkrustaci

křemičitými

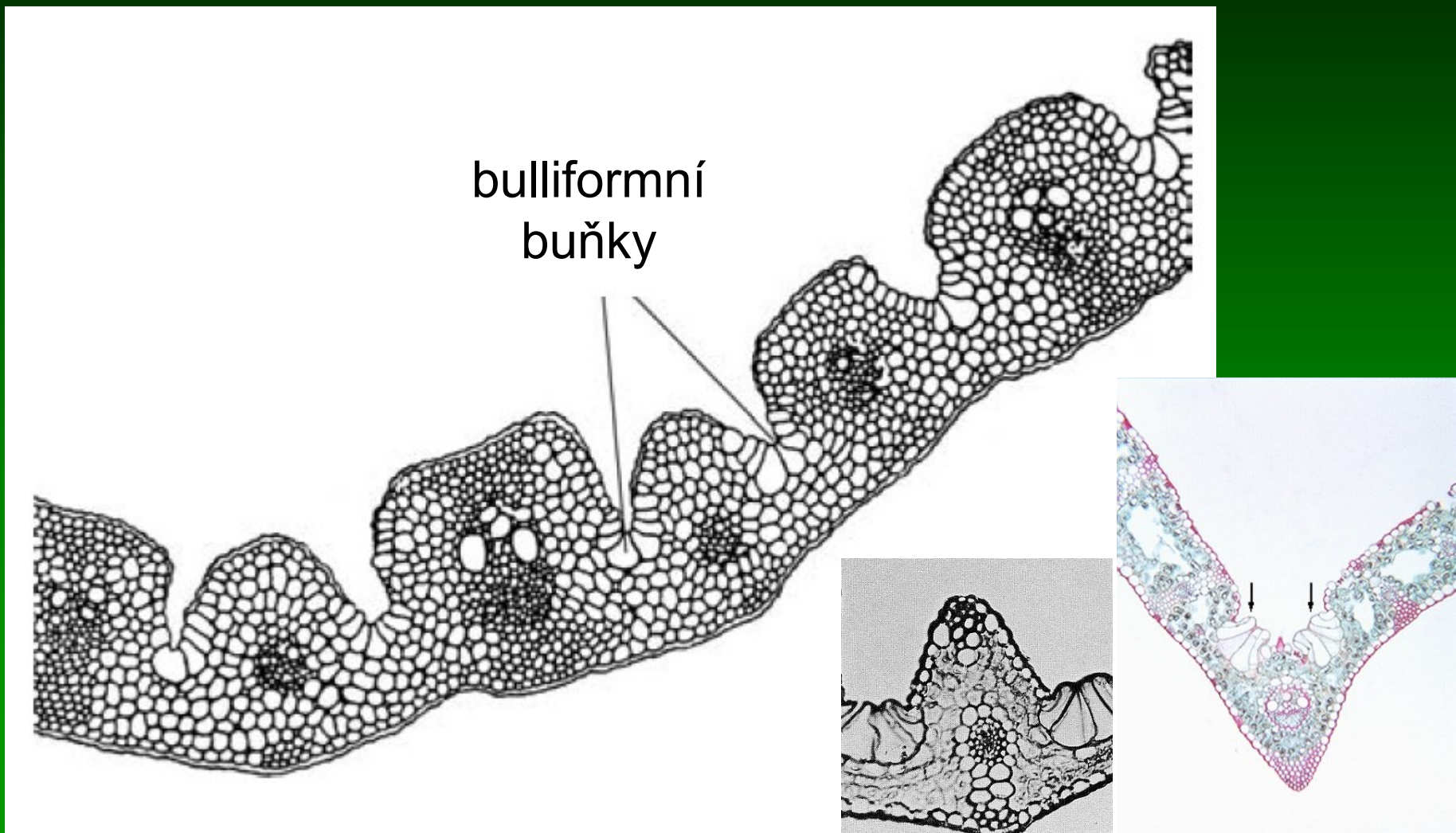
tělísky, které při neopatrné manipulaci mohou pořezat prsty

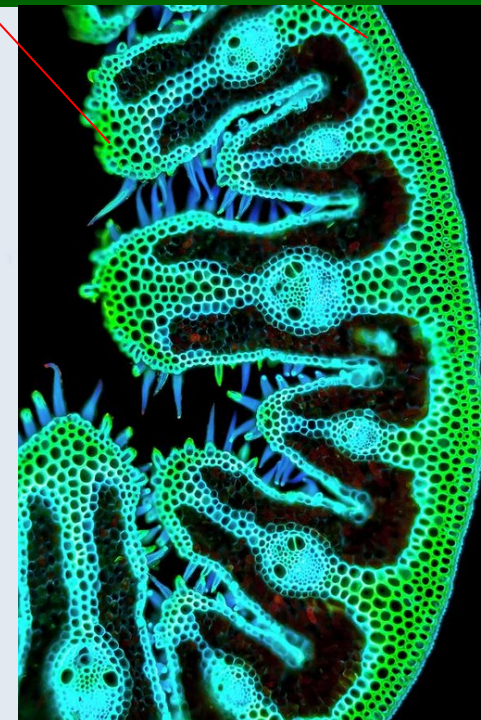
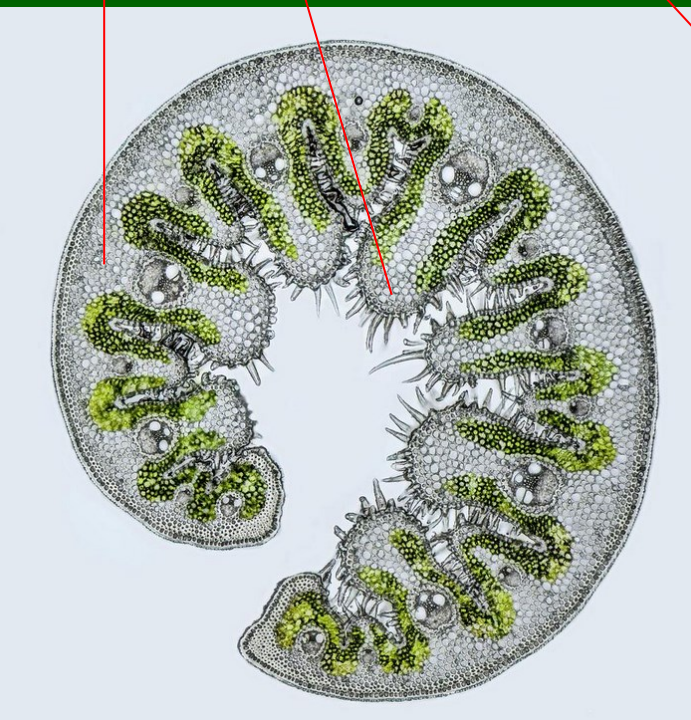
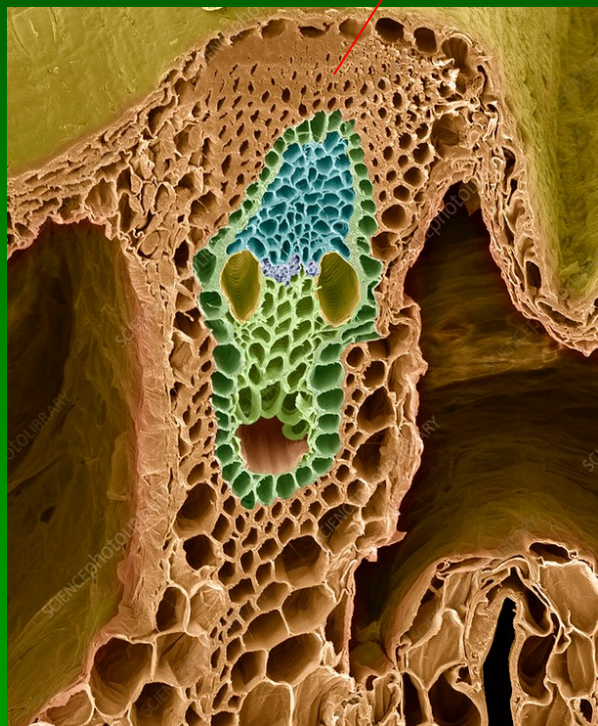
Svěrací buňky činkovitého tvaru – spolu s podpurnými buňkami tvoří rychle reagující efektivní systém (stejně mají i *Cyperaceae*)

Bulliformní (ohýbací) buňky – mohou u některých druhů svinovat čepel = obrana proti vysychání

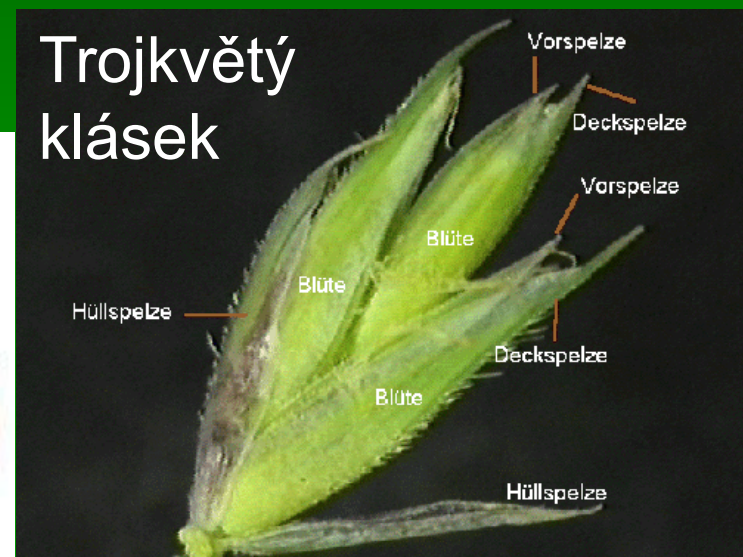
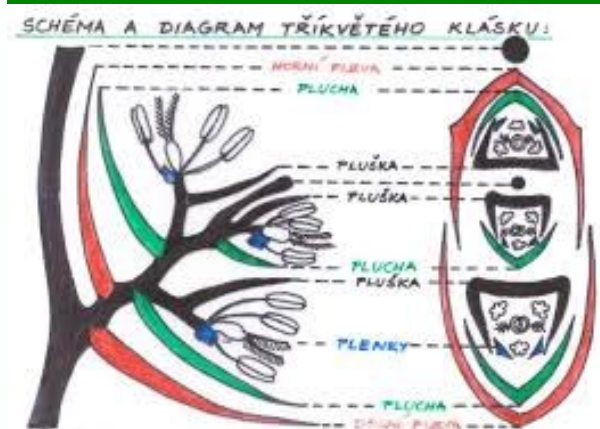
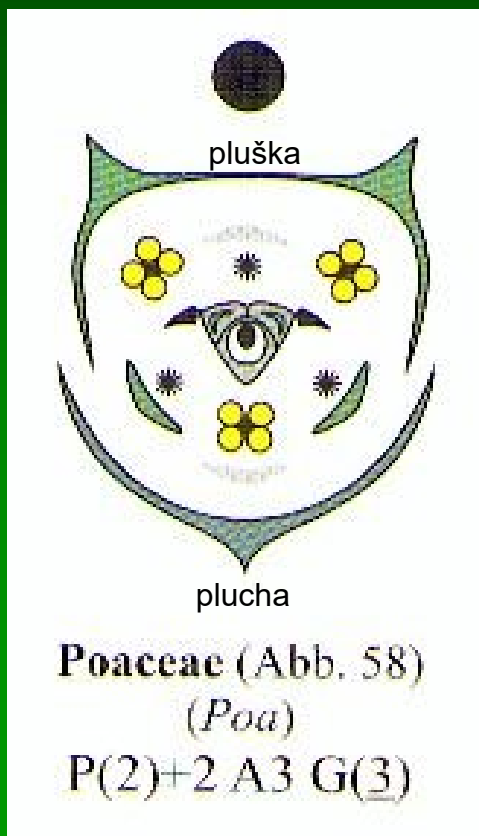
Vrstvy nebo lišty sklerenchymu – vyztužují listy a stonky

Klásky jedno- až vícekvěté, podepřené obvykle 2 listeny = **plevami**

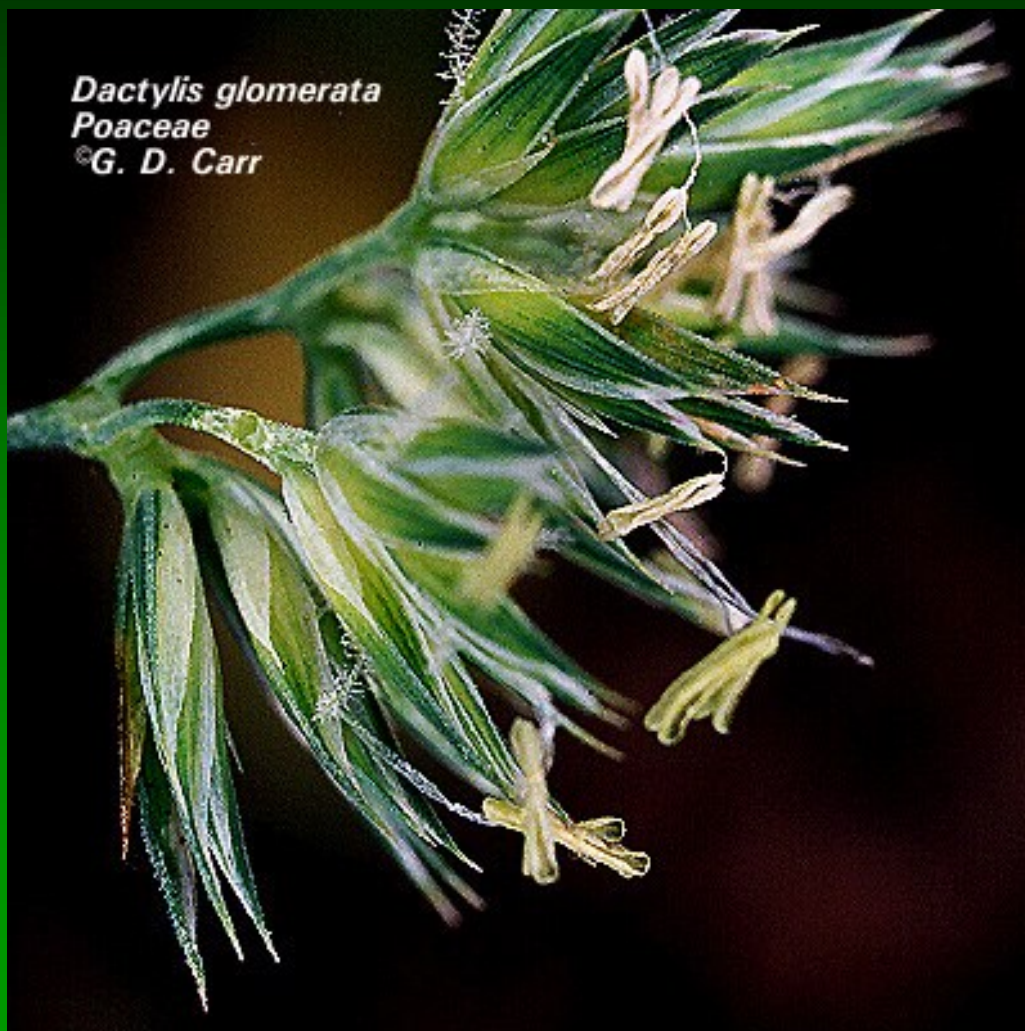
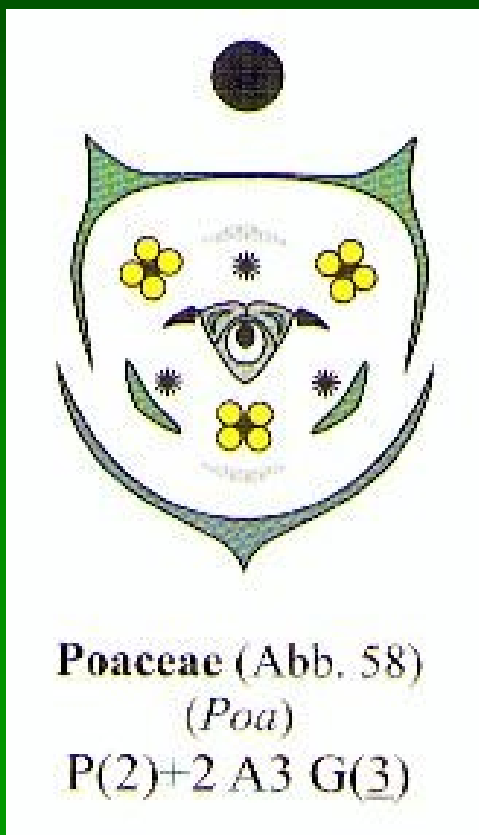
Květ chráněn dvěma šupinovitými útvary

1. vnější osinatý = **plucha** = listen;
2. vnitřní se zoubky = **pluška** = vznikla srůstem 2 lístků vnějšího kruhu okvětí, třetí lístek vnějšího okvětního kruhu zanikl)

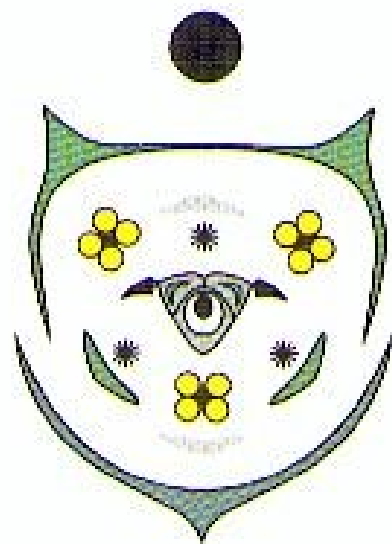

Květy oboupohlavné

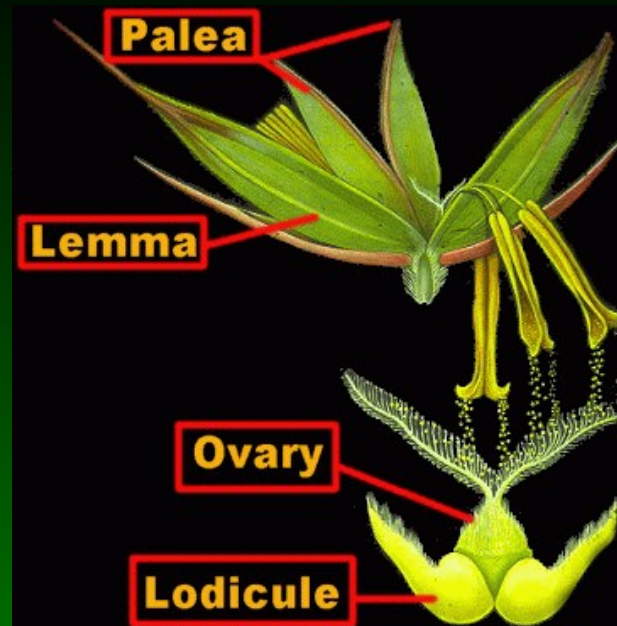
Jedno- až vícekvěté klásky skládají složitá lichoklasovitá nebo latnatá květenství.

Plenky – za květu se plucha a pluška oddálí (květ se otevře)
je to způsobeno zduřením **2 plenek** = přeměněné 2 lístků vnitřního kruhu okvětí, třetí lístek vnitřního okvětního kruhu abortoval.

Poaceae (Abb. 58)
(*Poa*)
P(2)+2 A3 G(3)

Tyčinky 3 (rýže má 6),
 dlouhé chabě visící nitky
 vrtivé prašníky (= nitka
 vetknuta mimo konec
 konektivu a připojena
 kloubovým mechanismem
 umožňujícím vrtění prašníku

Poaceae (Abb. 58)

(*Poa*)

P(2)+2 A3 G(3)

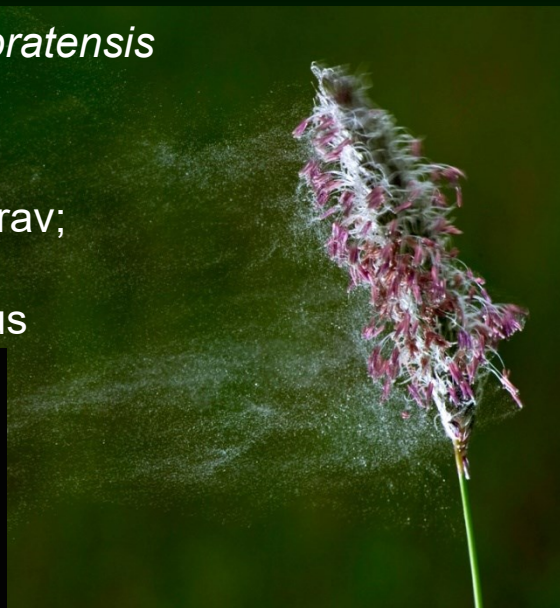
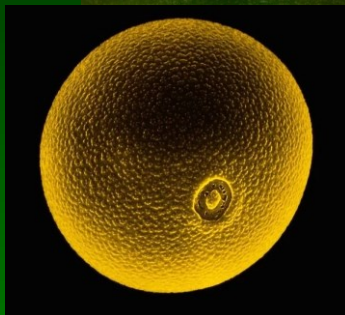

Pyl trav je spolu s jarním pylem břízovitých nejvýznamnějším alergenem v Evropě. Dominuje na přelomu jara a léta

Alopecurus pratensis

Monoporátní pyl trav;
kolem otvoru je
prstenec = annulus

Dactylis glomerata

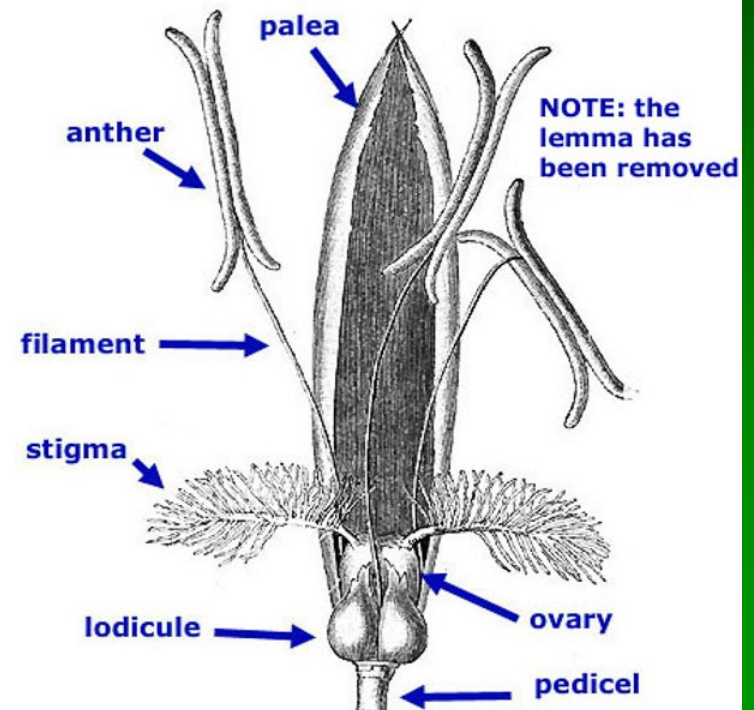
Pestík (3-2) pseudomonomerní s jediným vajíčkem,

3-2 **pérovité blizny;**

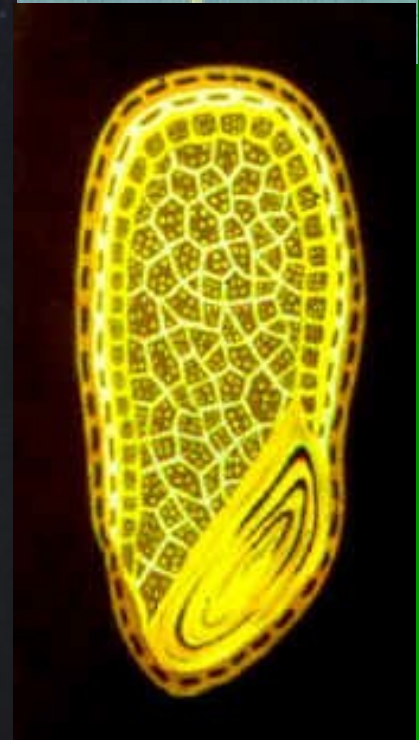
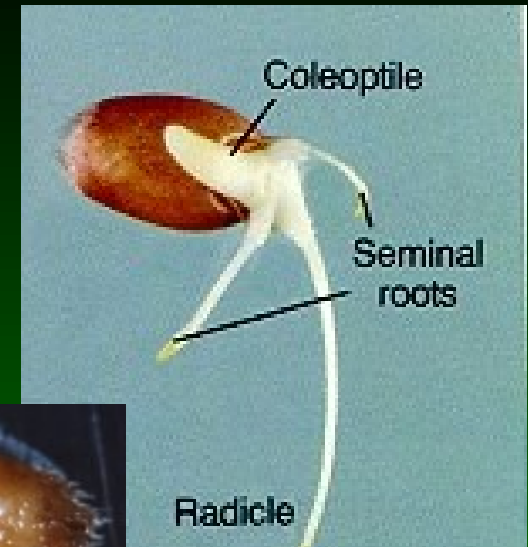
Semeník svrchní

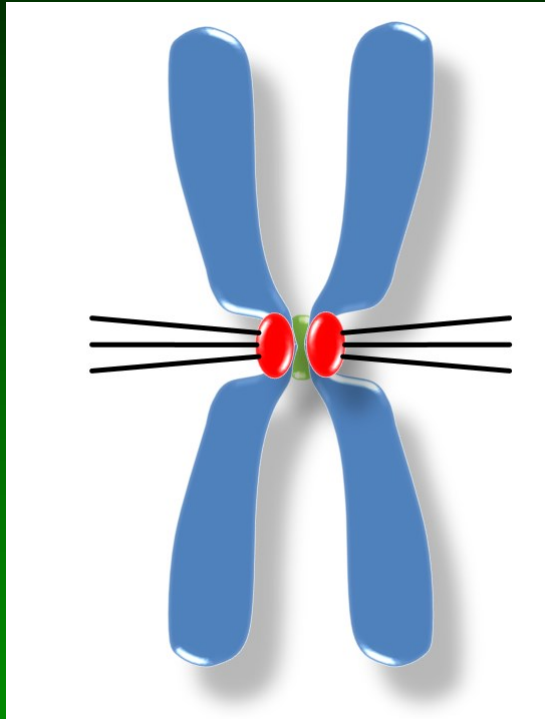
Grass floret

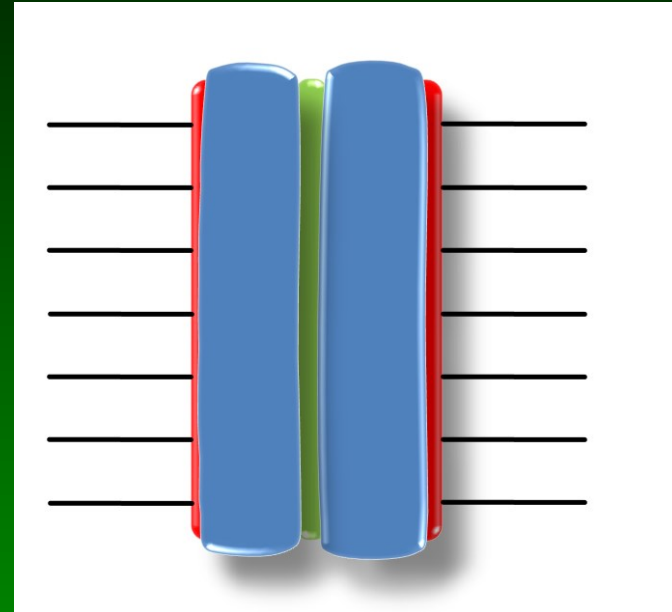
Plod – obilka (caryopsis)

Chromosomy s lokalizovanou centromerou (monocentrické)

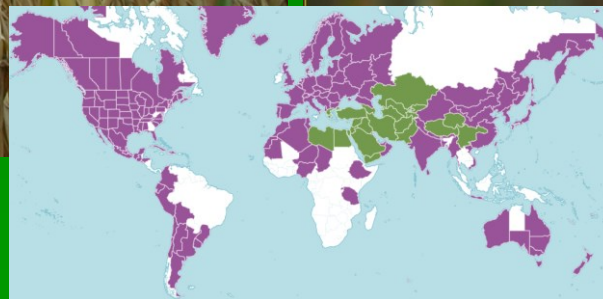
Monocentrické chromosomy
typické pro *Poaceae*
a většinu ostatních eukaryot

Holocentrické chromosomy
typické pro *Cyperaceae* a rod *Luzula* z
čel. *Juncaceae*

K travám patří nejvýznamnější užitkové rostliny – obiloviny – v Evropě byly nejdříve pěstovány ty, které pocházely z Přední Asie: ječmen setý (*Hordeum vulgare*),

pensum

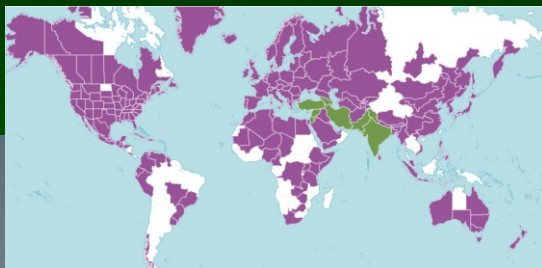

žito seté (*Secale cereale*),

pšenice obecná
(*Triticum*
aestivum),

pensum

4 mil. BP – divergence

Triticum a *Aegilops*

Triticum monococcum
x *Aegilops speltoides*
– 300 000 BP

x *Aegilops tauschii*
8 000 BP

hexaploidní
Triticum aestivum

pensum

oves setý (*Avena sativa*);

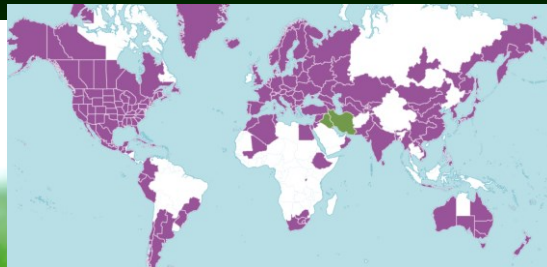

Foto: Anna-Lena Anderberg

© Barbora Obstová

z jv. Asie pochází rýže (*Oryza sativa*)

a proso seté (*Panicum miliaceum*);

z Afriky pochází čirok obecný (*Sorghum bicolor*)

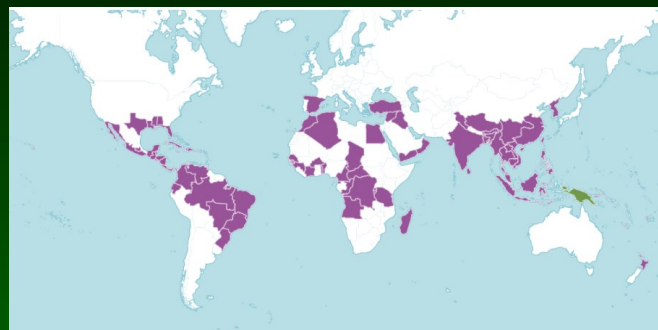
Z latovitých květenství
čiroku se dělají také košťata

Ze stř. Ameriky pochází
kukuřice setá (*Zea mays*)

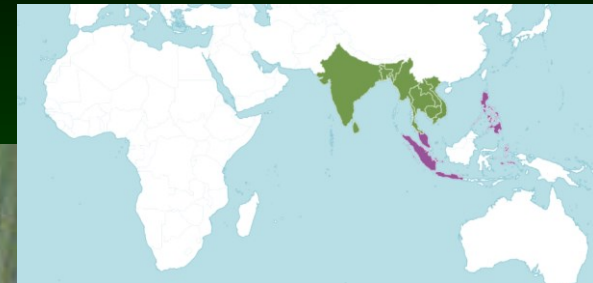
Potravinářsky významným druhem je také cukrová třtina (*Saccharum officinarum*) původem z JV Asie, dnes pěstovaná v subtropích celého světa

Cukerná šťáva se lisuje z parenchymu sklizených stébel

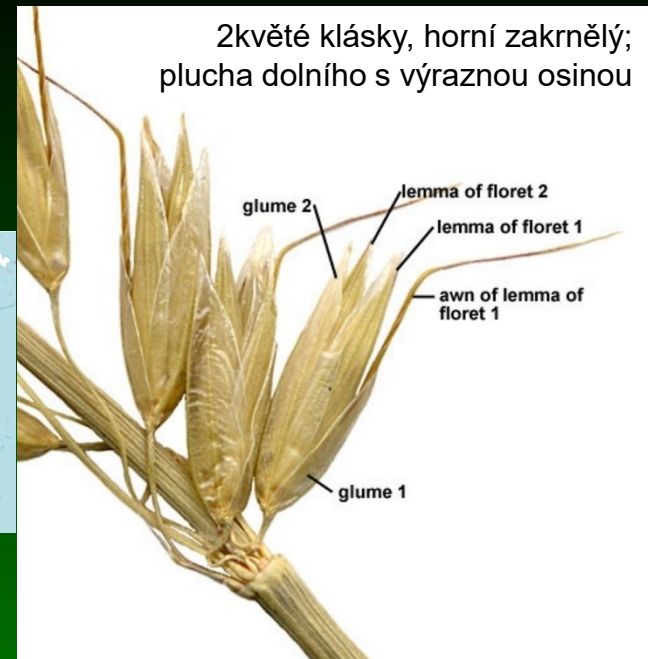

Také bambus (*Bambusa arundinacea*) patří ve své domovině – jv. Asii mezi významné užitkové druhy.

Častou luční dominantou je ovsík vyvýšený (*Arrhenatherum elatius*)

pensum

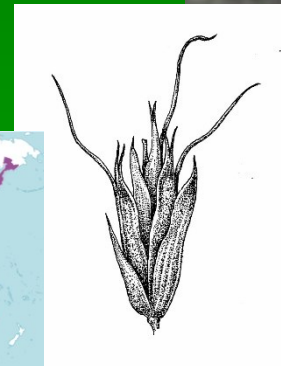
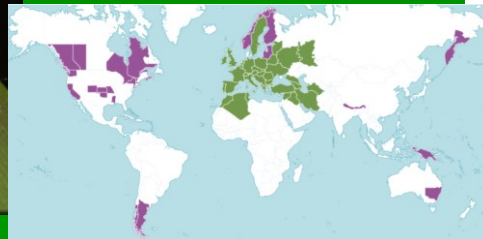
pensum

trojštět žlutavý (*Trisetum flavescens*)

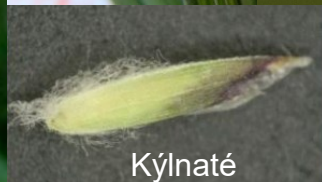
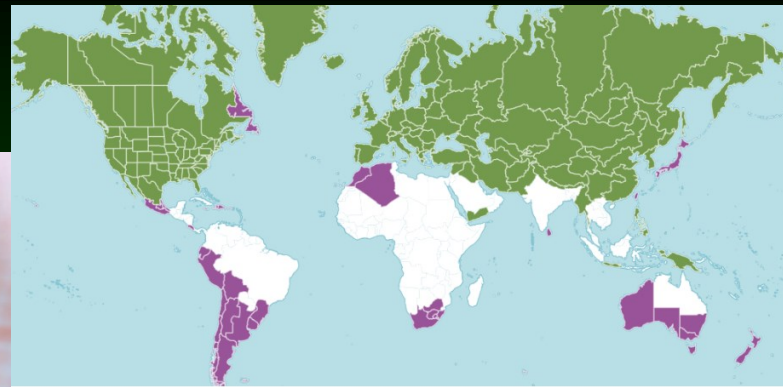
- 3 osiny (květy) / klásek

Listy:

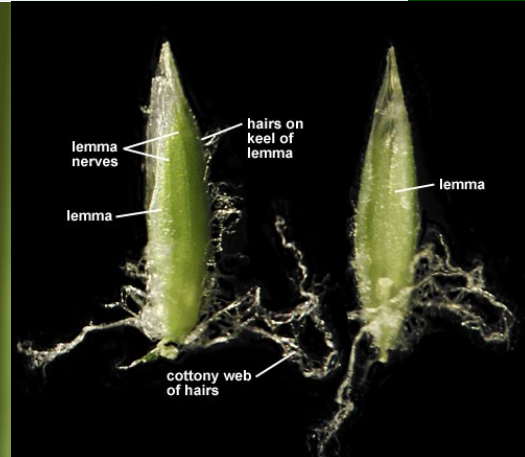
- žádná ouška
- jazýček krátký uťatý
- čepel bez rýh, krátce hustě chlupatá
- pochva lysá

lipnice luční (*Poa pratensis*), pensum

Kýlnaté pluchy s huninou

Kápovité konce listů

pensum

kostřava luční (*Festuca pratensis*),

University of Hohenheim
07.06.2010 14:00:00

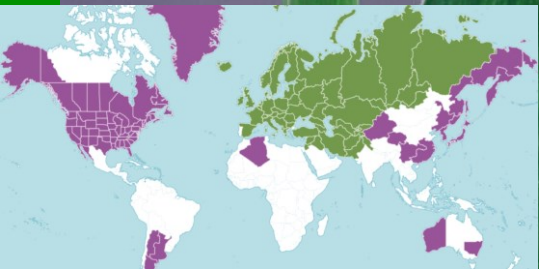
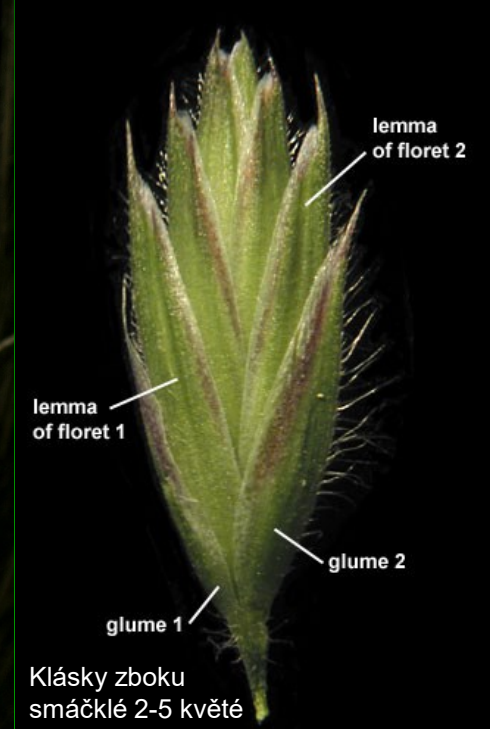
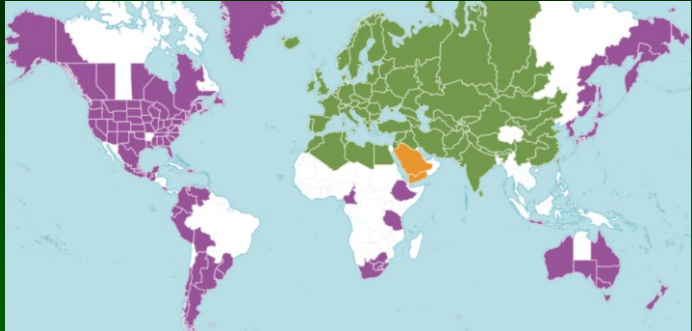

Foto: Arne Anderberg

srha říznačka (*Dactylis glomerata*)

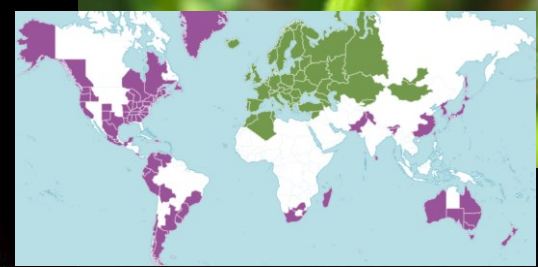
pensum

Klásky zbkou smáčklé 2-5 květě

pensum

tomka vonná (*Anthoxanthum odoratum*),

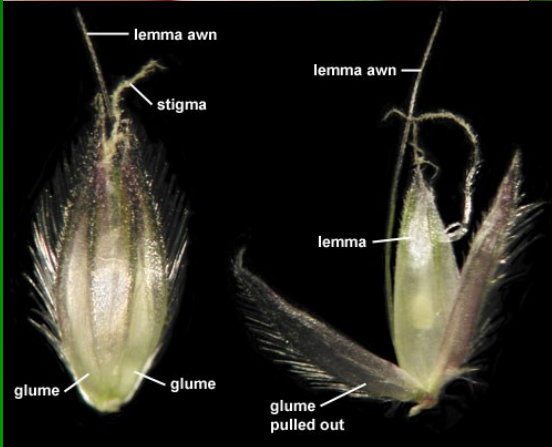

2 tyčinky

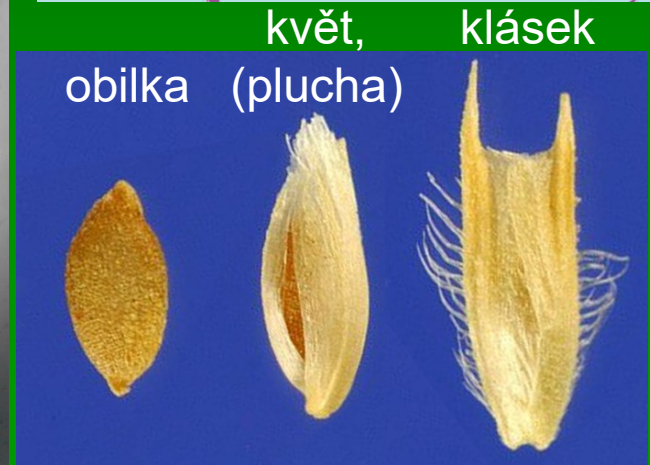
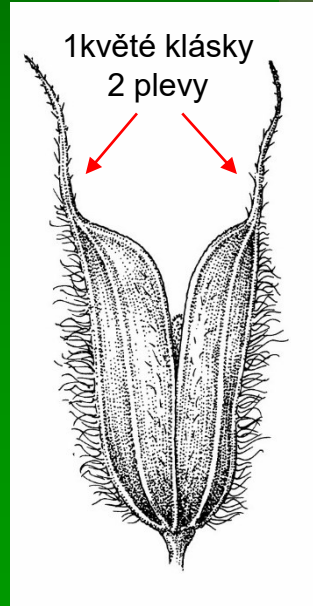
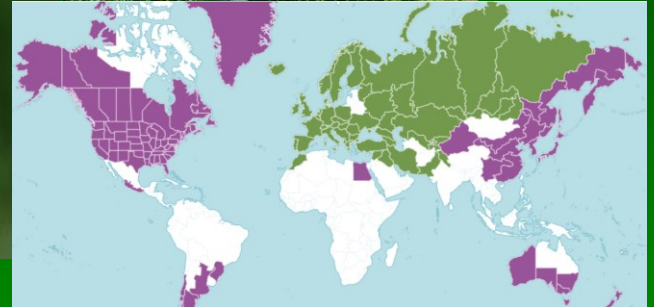
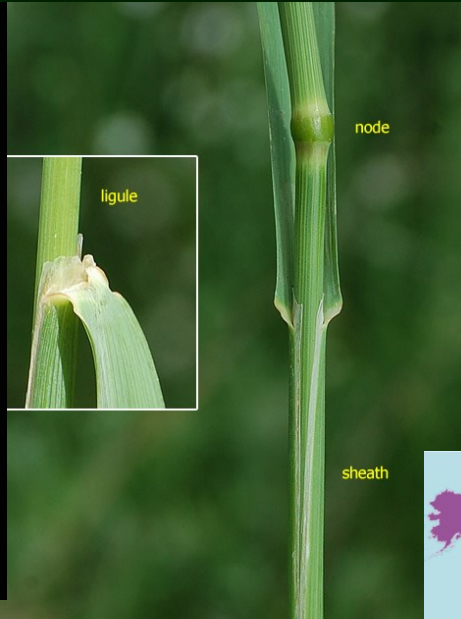
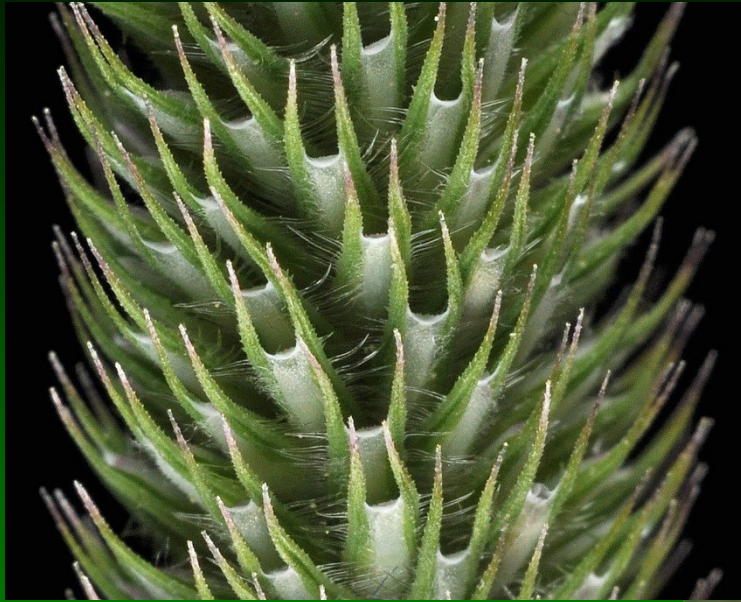
pensum

psárka luční (*Alopecurus pratensis*),

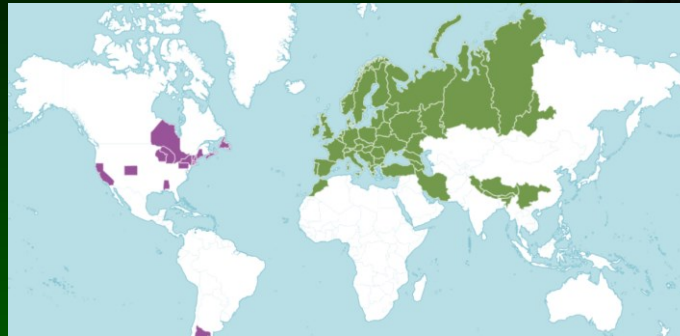

pensum

bojínek luční (*Phleum pratense*),

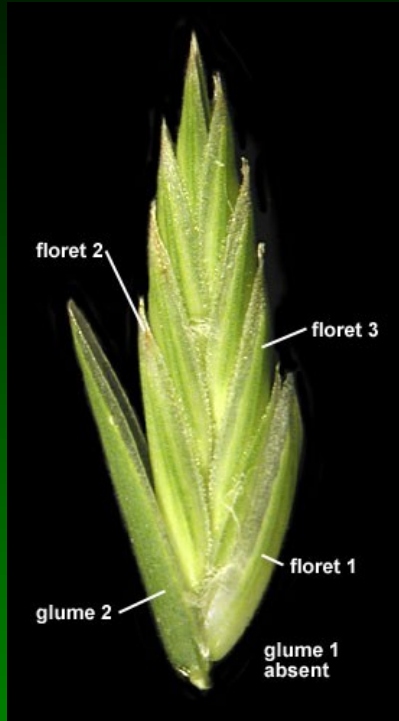
třeslice prostřední (*Briza media*);

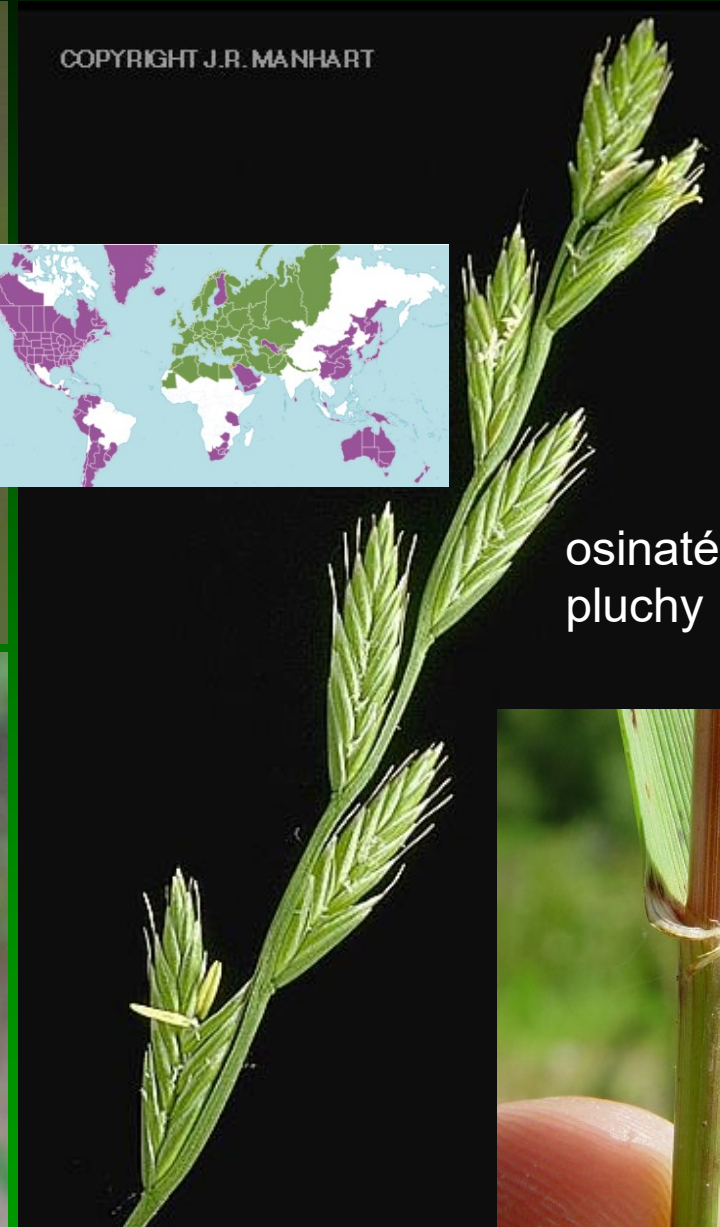
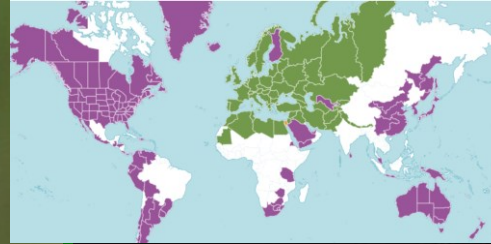
Briza media L.
©Thomas Schoepke
www.plant-pictures.com

na sešlapávaných místech je častý jílek vytrvalý (*Lolium perenne*)

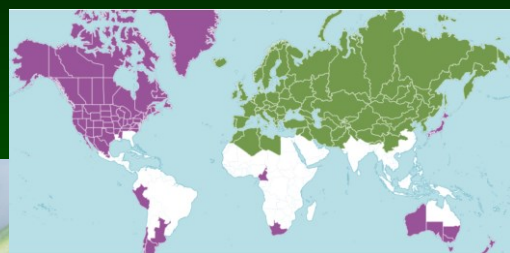
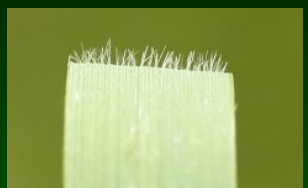
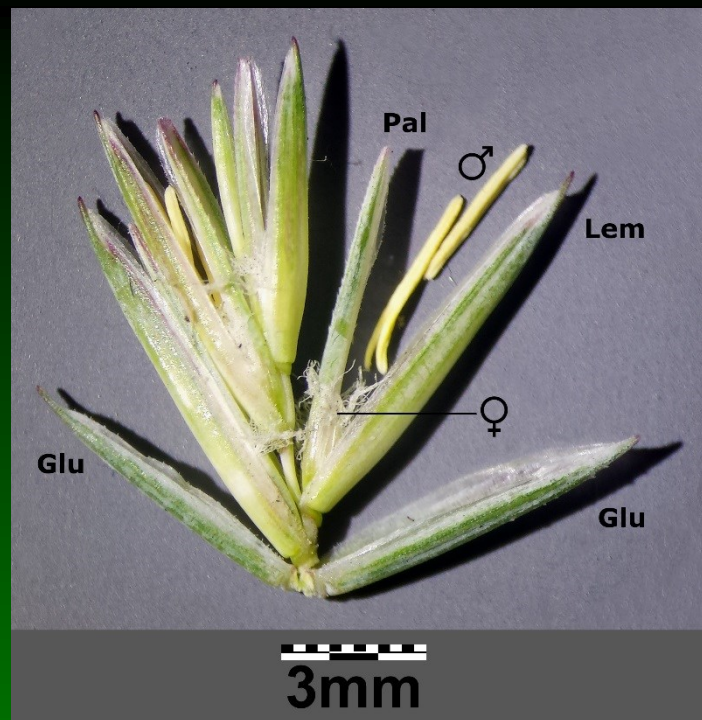

COPYRIGHT J.R. MANHART

pýr plazivý (*Elytrigia repens*)

pensum

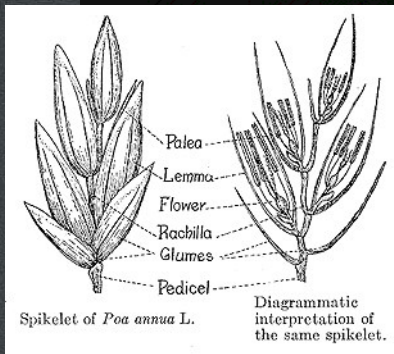
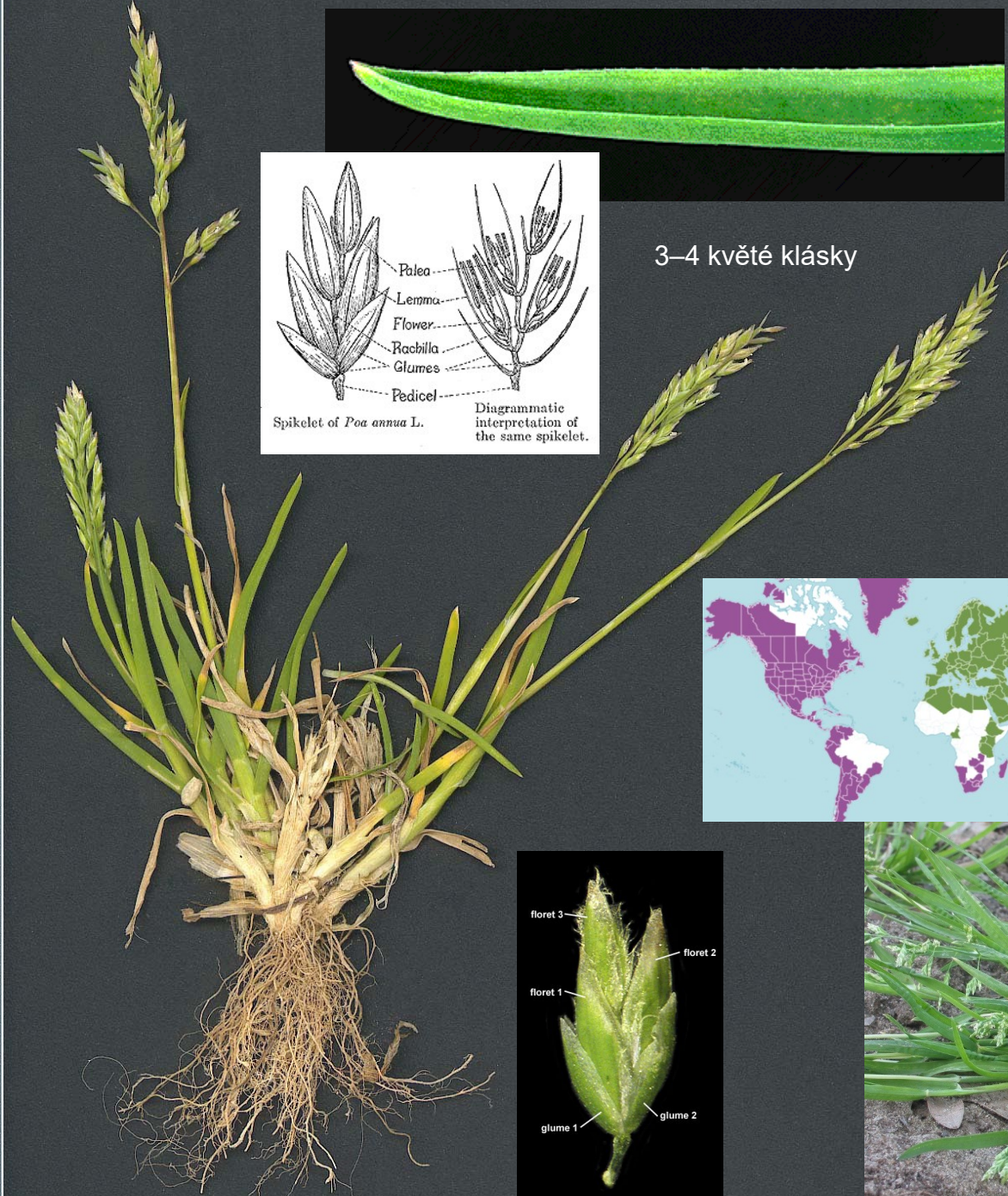
© Dana Michalcová

nebo ježatka kuří noha (*Echinochloa crus-galli*)

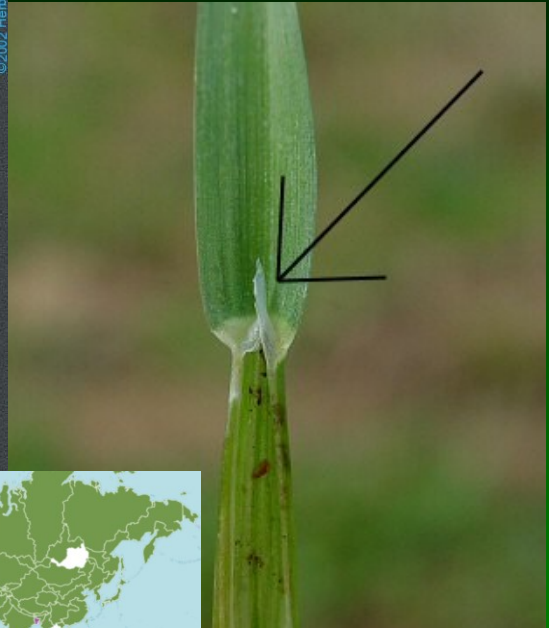
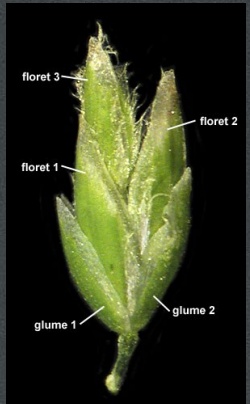
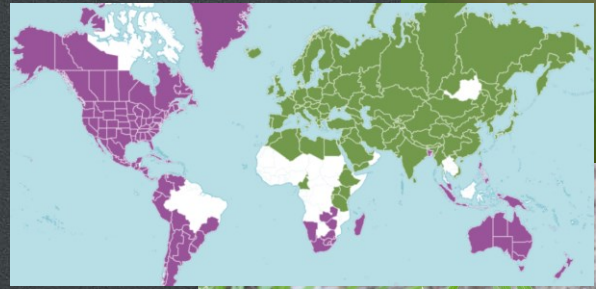

lipnice roční (*Poa annua*);

pensum

3-4 květe klásky

Poa annua L.

©2002 Herbarium, Universität Ulm, Germany

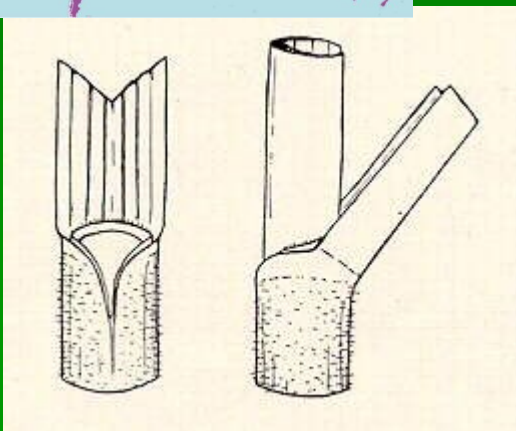
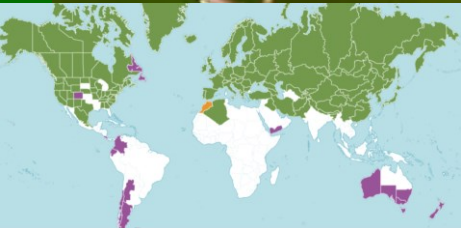
na pastvinách dominuje často smilka tuhá (*Nardus stricta*),

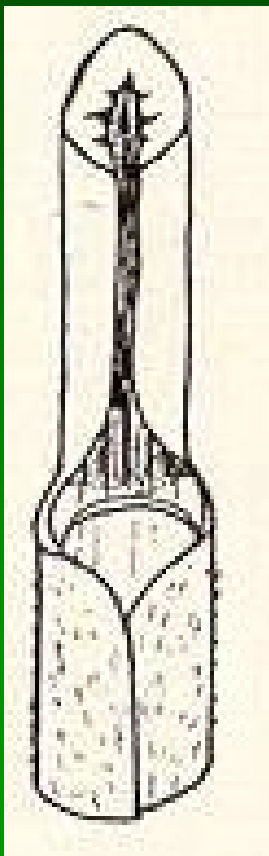
Foto: Arne Anderberg

nebo kostřava červená (*Festuca rubra*)

nebo kostřava ovčí (*Festuca ovina*);

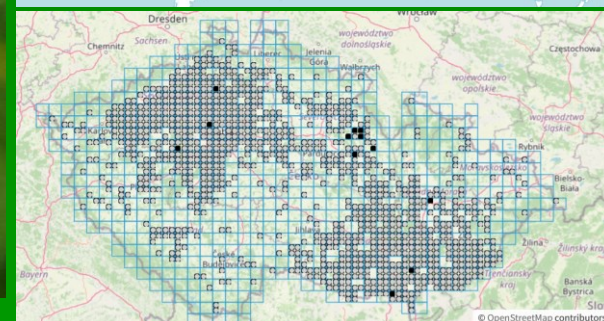
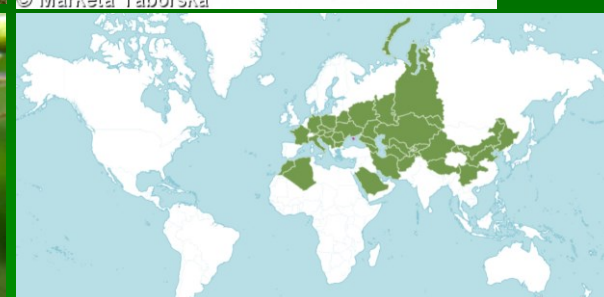
© Gianmaria Bonari

Teplé a suché stráně - kostřava žlábkovitá (*Festuca rupicola*),

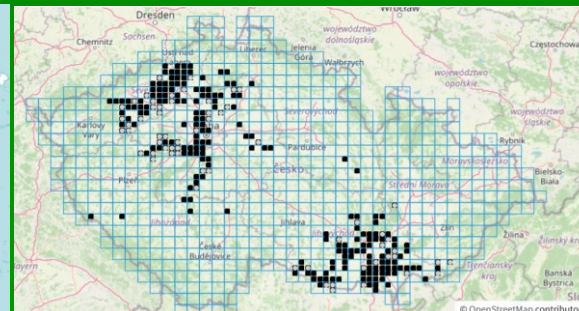

© Markéta Táborská

200 μm

Teplé a suché stráně - kavyl Ivanův (*Stipa pennata*),

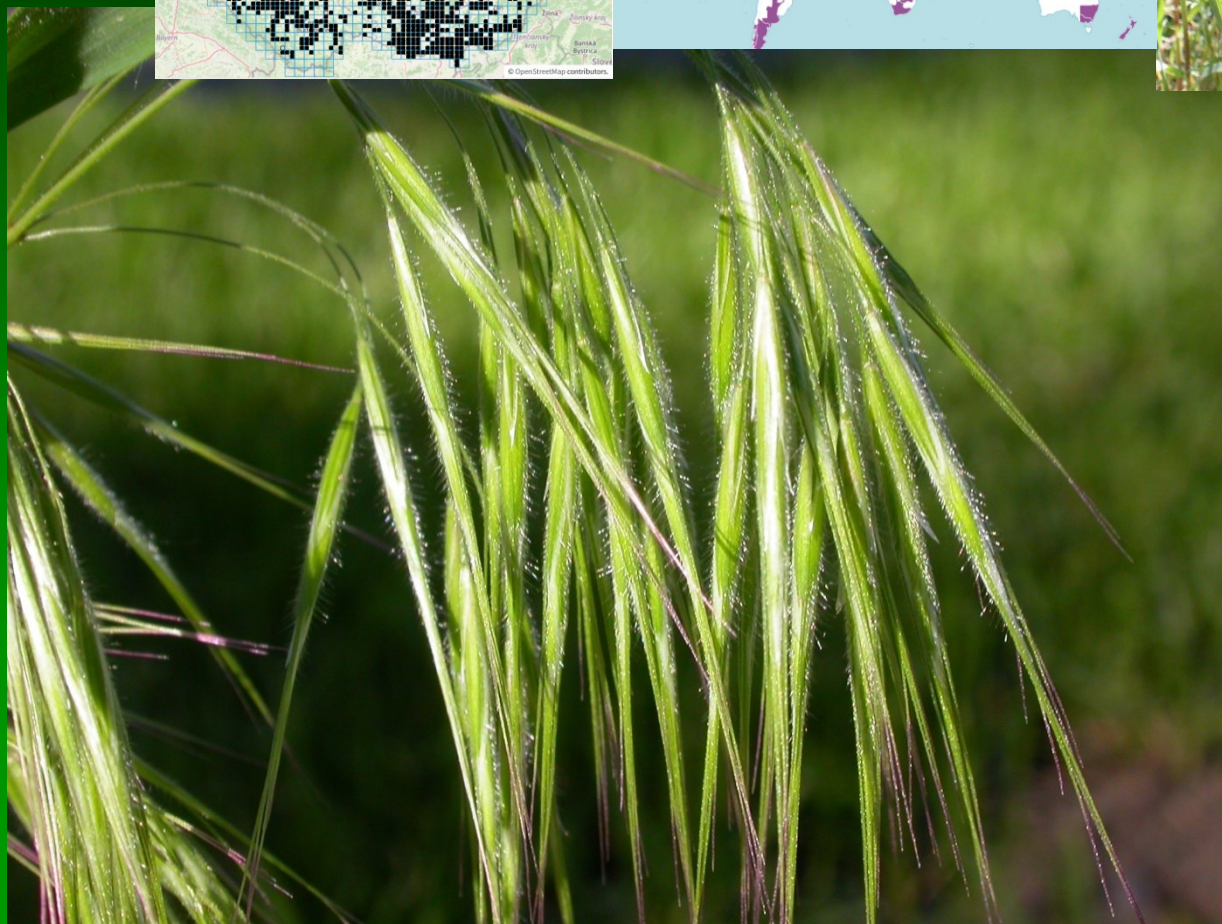
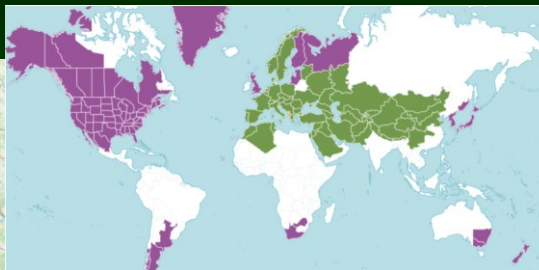
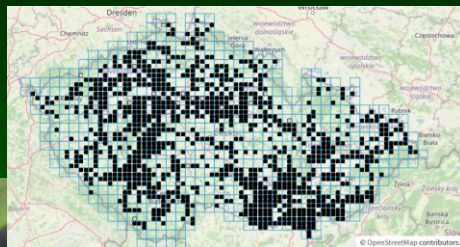

na vlhčích místech je častá metlice trsnatá (*Deschampsia cespitosa*)

pensum

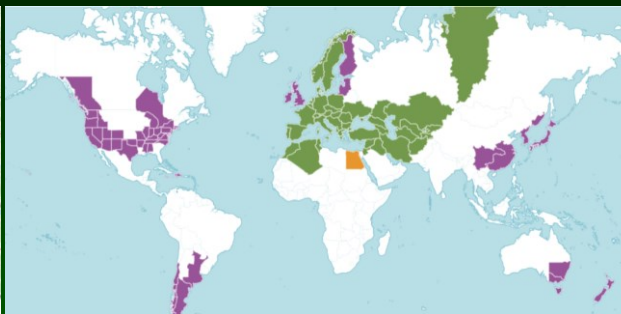
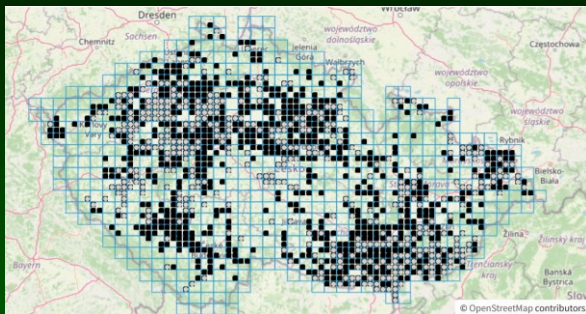

na ruderálních místech jsou v teplejších oblastech hojně svěřep střešní (*Bromus tectorum*),

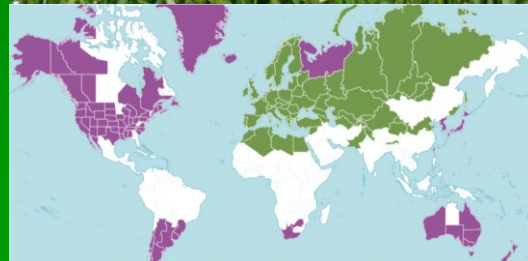
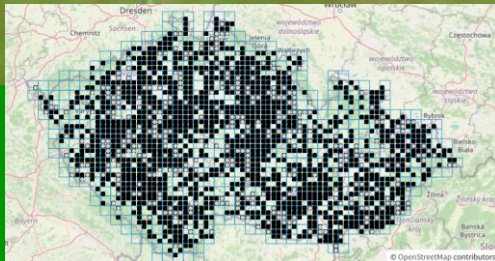

rod *Bromus* má srostlé pochvy

a také sveřep jalový (*Bromus sterilis*);

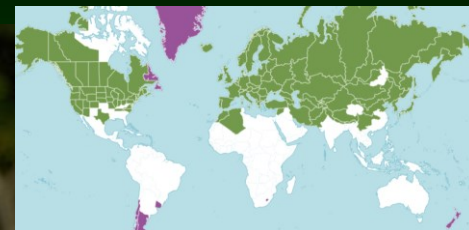

nebo sveřep měkký (*Bromus hordeaceus*, = *B. mollis*);

pensum

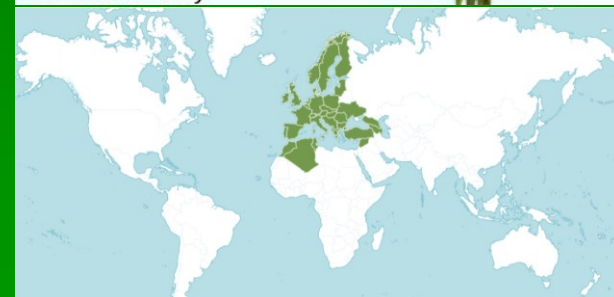
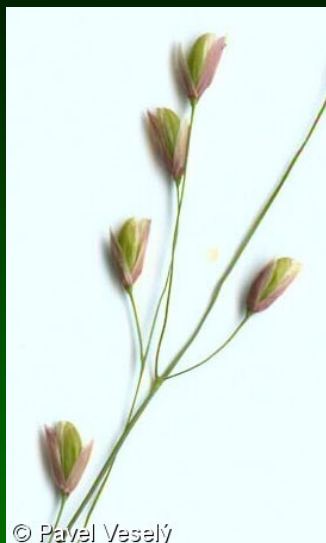
v listnatých lesích je běžná lipnice hajní (*Poa nemoralis*);

© Photoflora - Benoit BOCK

pensum

listnaté lesy teplejších oblastí - strdivka jednokvětá (*Melica uniflora*);

v jehličnatých lesích jemné koberce tvoří
metlička křivolaká (*Avenella flexuosa*),

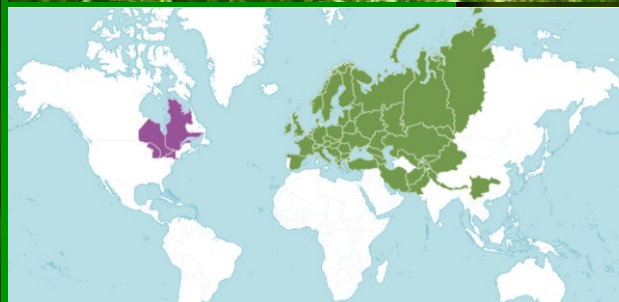
Foto: Boje Wennersson

2květé klásky
pluchy ze
hřbetu osinaté

pensum

kostřava obrovská (*Festuca gigantea*) ve vlhčích listnatých lesích

© Dana Michalcová

© Dana Michalcová

na pasekách roste hojně třtina křovištní (*Calamagrostis epigejos*)

1 květě klásky,
podepřené 2
plevami

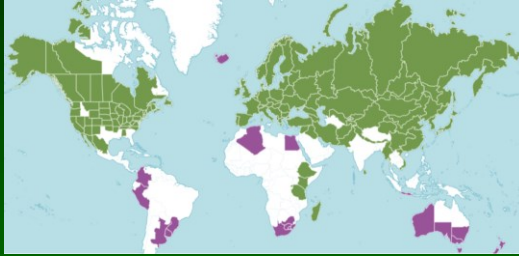
husté dlouhé brvy
na bázi pluchy

© Martin Dančák

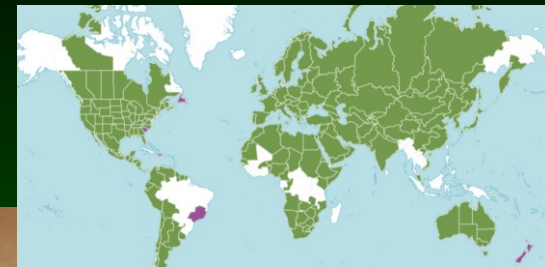
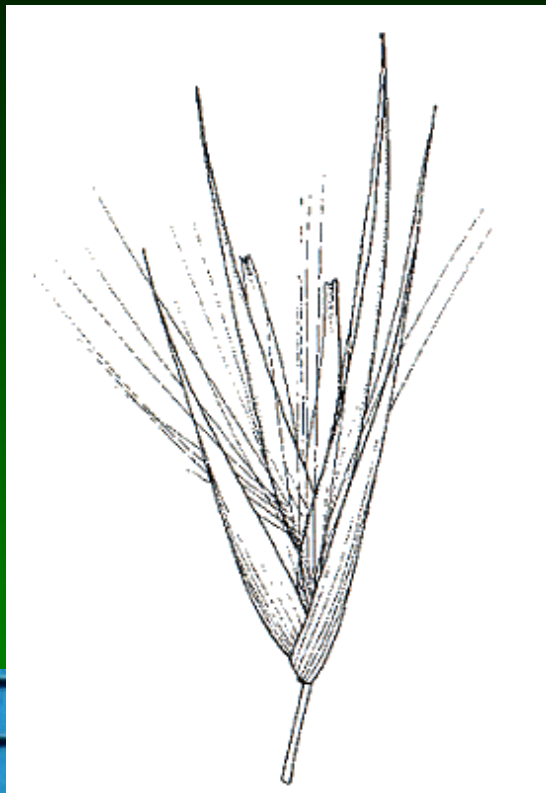
na březích vod nalezneme
často mohutné porosty
chrastice rákosovité
(*Phalaris arundinacea*)

1 květ
klásky
2 plevy

rozsáhlé až 3 m vysoké rákosiny vytváří na vlhkých místech rákos obecný (*Phragmites australis*).^{pensum}

vřeteno klásku s dlouhými chlupy

Anna-Lena Anderberg

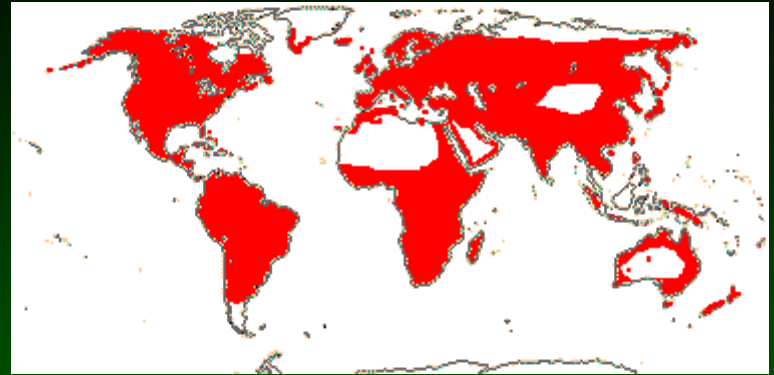
Typhaceae – orobincovité

Bahenní rostliny s oddenky, z nichž dvouřadě vyrůstají listy a bezlisté stonky

Typhaceae – orobincovité

Bahenní rostliny s oddenky, z nichž dvouřadě vyrůstají listy a bezlisté stonky

2 / 25 – *Typha* a *Sparganium*
kosmopolitně kromě pouštních a
nejchladnějších oblastí

u nás 2 / 9

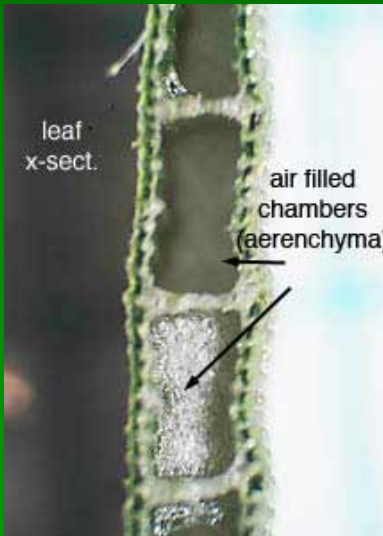

Listy

čárkovité,

zpravidla velmi dlouhé,

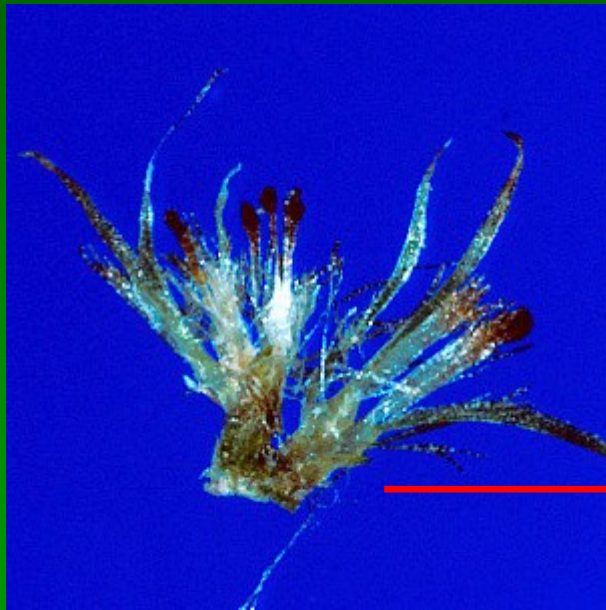
monofaciální = z obou
stran stejné

Květy

nahloučené v jednopohlavné husté, válcovité palici

nahoře samčí,

dole samičí

Samčí květy

drobné,

se štětinkatým
okvětím

Tyčinky 3

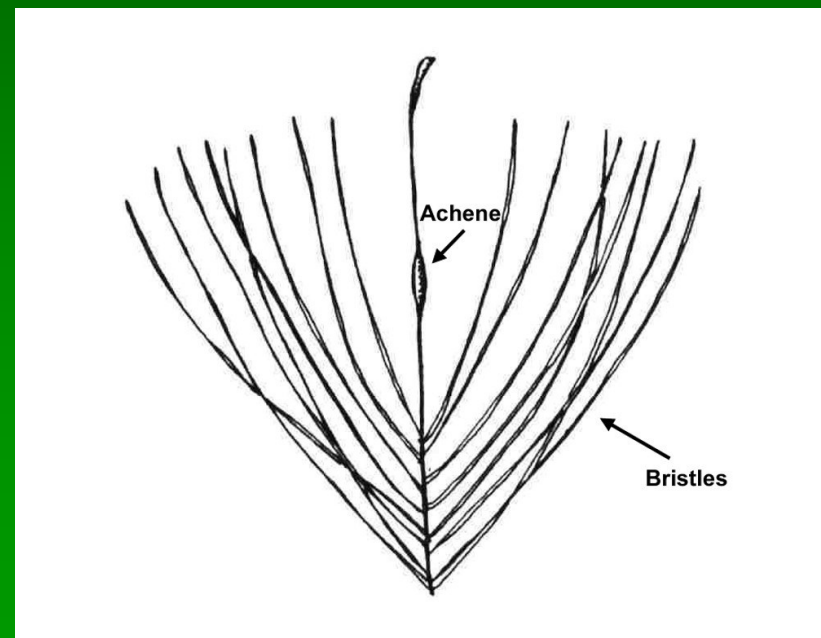
nitkami zčásti srostlé
v synandrium

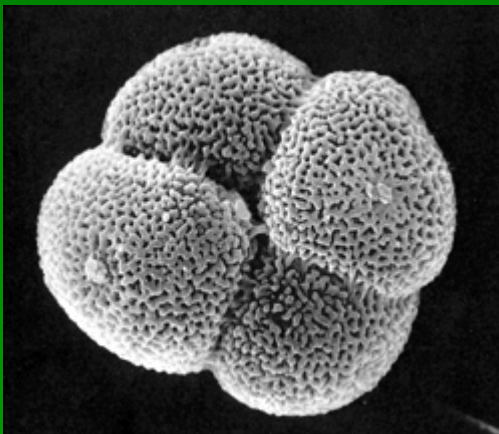
Samičí květy nepatrné,
se štětinkatým okvětím

Gyneceum monomerní
stopkaté (semeník svrchní)

Plody nažky, na bázi s
chmýrovým létacím
aparátem

Pyl v tetrádách –
produkován ve velkém
množství – sbírán také
včelami

*Typha
latifolia*

© Zachary Y. Huang

www.beeology.com

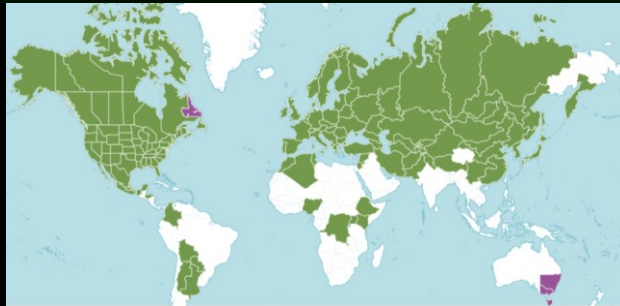
Oddenek orobinců a jeho bohatý pyl byly v dobách hladomorů přidávány do mouky.

Jediný kosmopolitně rozšířený rod s 15 druhy, u nás snad 4 druhy domácí.

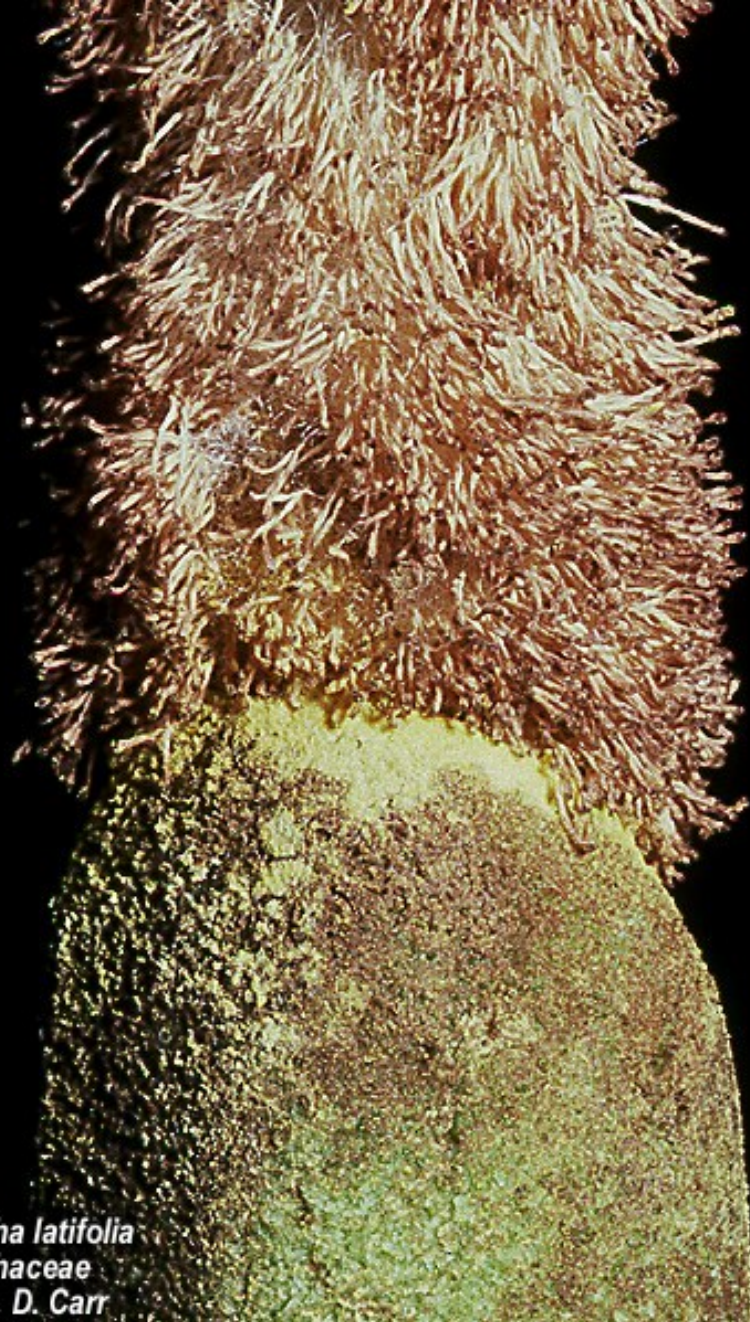
Typha latifolia
Typhaceae
Gerald D. Carr

Typha latifolia
female
Typhaceae
Gerald D. Carr

Typha latifolia
Typhaceae
© G. D. Carr

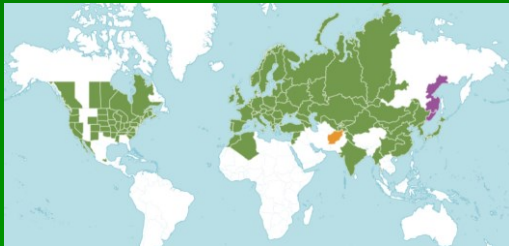
Nažky opatřené chmýrem
jsou rozšiřovány
anemochorně.

pensum

Typha angustifolia

orobinec úzkolistý

pensum

Typha latifolia

orobinec široolistý

Typha angustifolia (left) and *Typha latifolia* (right)

©G D Bebeau

Typha latifolia (top) and *Typha angustifolia* (bottom)

©G D Bebeau

Sparganium

Zpravidla 3(–6) okvětní lístky

G svrchní s 1–2 vajíčky

Plody nažky

U nás 4 druhy domácí

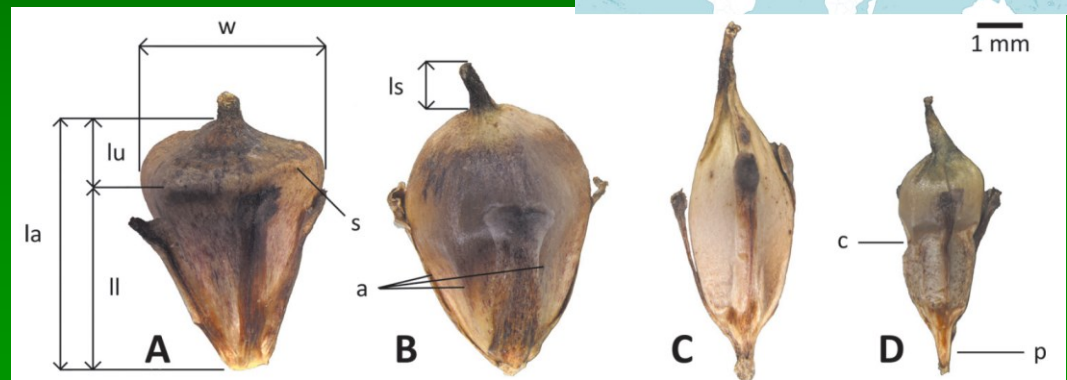
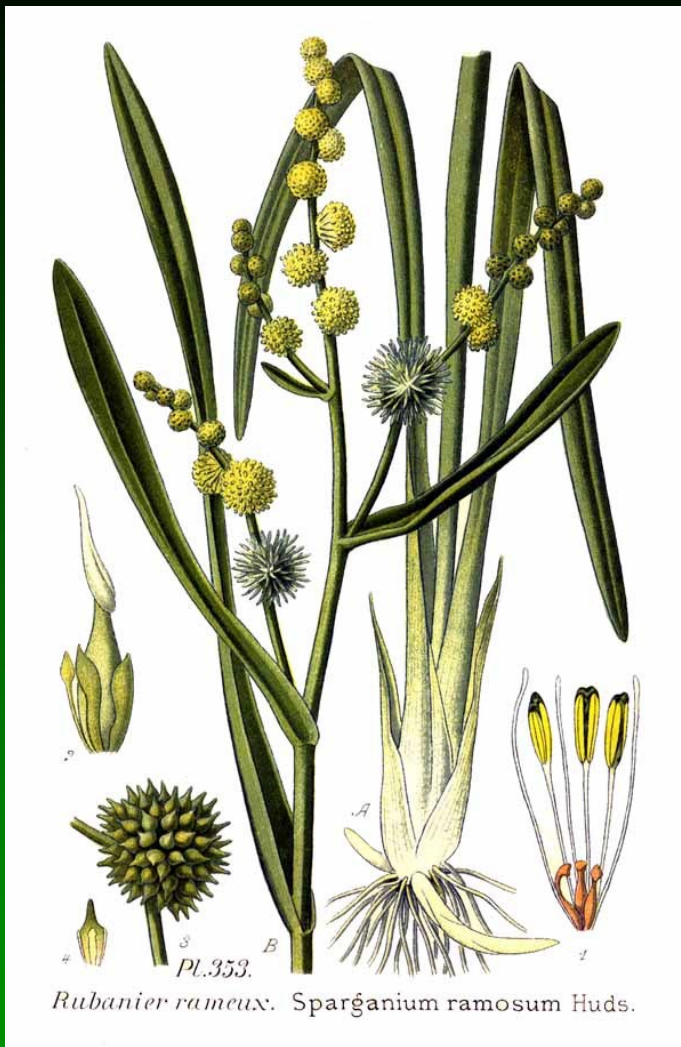

Fig. 1. – Morphological characters of fruit: (A) *Sparganium erectum* subsp. *erectum*; (B) *S. e.* subsp. *oocarpum*; (C) *S. e.* subsp. *neglectum*; (D) *S. e.* subsp. *microcarpum*. Scale bars: 1 mm. a – number of angles; c – constriction; la – length of fruit; ll – length of the lower part of fruit; lu – length of upper part of fruit; ls – length of style; p – peduncle; s – shoulder between upper and lower parts; w – width of fruit. Photo S. Pířová.